

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD K 30, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Š'vuot

Umiljati blagdan »sedmica« približava se i budi u nama misli, koje duboko zadiru ne samo u prošlost naše povijesti, već još više u suštinu, u bitnost narodne duše. To je blagdan vječnosti, jer se ne slavi samo povjesna uspomena, blagdan je namjenjen prije svega duševnoj supstanciji našega naroda. To je blagdan Tore. Povjesni blagdani mogu izbljedjeti tijekom stoljeća, mogu izgubiti svoje značenje, te postati kasnijim pokoljenjima nejasni, isprazni i nebitni. Blagdan, koji je posvećen Tori, ne može nikada izbljedjeti. Tako umuju već naši stari u talmudu: Nije Izrael oslobođen na Crvenom moru, čas svoga oslobodjenja doživio je narod svakako na Sinaju. Podno Sinaja, 6 sivana, gdje je uz pratnju grmljavina i munja, deset zapovijedi Izraelu objavljeno, tek ovdje posta Izrael slobodan. Čudoredni zakon, koji je na svijetlim visinama Sinaja onom narodu objavljen, obdario ga je sa stvarnom slobodom i duševnom veličinom. Njega, koji moraše do sada živjeti u duševnom i tjelesnom ropstvu. U bljesku i grmljavini ovog brda, na dimom obavitim vrhuncima nastaje nauka, koja u svojim glavnim crtama, svojim načelima postade temeljem civilizacije i naobrazbe čovječanstva. Jest, Sinaj je postao visokom školom čovječanstva! Odatle proizlaze duševne struje, koje oplodjuju pustoš materijalnoga života, i koje treba da razvoju čovječanstva donesu **oduševljenje**. Od sada proglašuje židovstvo u povijesti smjelu izjavu: »Ne gradi tijelo duh, nego je duh, ideja, onaj faktor, koji si stvara tijelo. Ideja gradi sebi svoje tjelesne organe.«

Prvotno bijaše Š'vuot umiljati blagdan prvijenaca, kad su židovski seljaci prve plodove primili od svetog tla. Sveto je tlo, jer ga je židovski seljak natopio znojem svoga lica, i jer se obistinilo obećanje ocima, da će djeca jedamput kličući i pjevajući, natovareni plodovima hodočastiti na Moriju, da tamo u skrušenoj pobožnosti glasno objave pobjedu rada. Tako se dogodilo, da veliki svećenik pri osvitlu blagdana Š'vuota nije od hodočasnika htio primiti košare sa plodovima, dok mu nije svećenički glasnik ovo objavio: Gospodaru, veliki

svećeniče, jutarnje sunce obasjava grobove u Hebronu, prvi sunčari traci nastajućeg dana pozdravljaju već one, što spavaju u prahu. Možeš blagosloviti žrtvu. Jutro blagoslovi svojim svjetlom porušene grobove u Hebronu...

Narodna povijest zadobi znameniti preokret. Židovski narod nije više pridonašao prvijence plodova, gorko Jezajino proročanstvo ispunilo se, hodočasnici izostaše. Ovjenčane njihove glave, njihove ljepušaste nošnje ne rese više jeruzalimske ulice. U vinogradima ne kliče i ne pjeva se više. Veselje žetelaca prestalo je, pjev kosača u nizinama Saronu umukao je...

Narod se seli iz zemlje, narodna povijest pokročila je svojim putem boli i patnja. Narod, kojega gazi legija Titova, ne pjeva više seljačke pjesme. Duboka ozbiljnost razlila se preko duše naroda. Teške mora spustila se na naš duševni život. Mukla bol obuze narod. Od sada naliči to pleme krasnom cvijetu, koji gine i vene. Bez zavičaja, bez zemljišta otkinut od grude, što je u sebi krija toliko snage i života, luta Izrael kroz cijeli svijet, tražeći domaju sa! ovdje sad ondje. Svagdje djeluje u borbama duha čovječanstva. Gdjegod se pojavi nova oslobodilačka misao, ili gdje se osjeća potreba za novom duševnom orijentacijom, gdje se iz nepoznatih dubina duše nove čežnje uzdižu, gdje neopisive boli paraju srce čovječanstva — tamo ćeš naći Izraela. Umujući pomaže, da postanu nove misli, sudjeluje kod stvaranja ideala čovječanstvu. Rim se raspao, lugovi njegovih bogova opustješe, truli svijet helensko-rimske antike srozao se, žarka želja za jednom novom duševnom vjerom obuze staro čovječanstvo. I gle, baš u nauci židovstva zapalilo se novo svjetlo za čovječanstvo: »Židovstvo stvara nove svjetske religije. Hrišćanstvo i kasnije islam samo su modifikacije židovske prareligije. Tako je došlo i vrijeme srednjeg vijeka. Povjesničari drugih naroda zovu ga tamnim vijekom. U povijesti židovstva opstoji doduše politički srednji vijek, ali duševnog nema. Jer nijedna druga povijest nije kadra da u to tamno doba spomene tolikih velikih duhova kao naša povijest. Gabirol, Ibn Ezra, Juda Halevy, Majmonides! Sve same sjajne zvijezde na nebu religije, fi-

lozofije i poezije. Ljubimci su to muza s cjelovom biser-rose vječnosti na čelu; njihova filozofija obuhvata svemir i prodire do posljednjih korjenčića spoznaje; njihova poezija veže koprenu ljepote i u plemenitoj krasoti boja blistaju na nebu poezije i navješćuju vječne istine u ruhu milote. Pa odakle ova snaga duha, odakle ta moralna visina, odakle toliko svjelo u doba tame? Svi ovi veliki muževi pozivaju se na Toru, kao na posljednji i prvotni doživljaj svog duha, bez okolišanja proglašuju vazda, da su psalmi i proroci neisušiv izvor mladosti, iz kojeg srču čarobni pitak pomladjenja. Svi oni slave Š'vuot kao blagdan duha. Tako je ovaj dan doživio u našoj povijesti preobrazbu motivacije. Od čednog posljednjeg blagdana, svečanosti židovskom seljaku uzvinuo se do blagdana ideje. Bez tla i domaje putuje narod, ali bibliju, sve svoje na svijetu, nosi sa sobom. Bez državnog ugleda, bez potpore očinske grude ide ovaj narod kroz povijest, ne kao tajna što se šulja, već kao utjelovljena ideja.

Ovu ideju nosi narod, a Terra mu daje poletne snage. Iz slova crpsti snagu duha, izgraditi si dom u svijetu ideala, sudjelovati u borbi ideja, što hoće da spasi svijet, napredovati i uz bok najboljima svog vremena raditi, trpiti i krvariti za istine svih vremena, — to je pravo značenje Ševuota. Cijeli dvijetisućljetni život u diaspori jedinstvena je š'vuotska svečanost, ozbiljan blagdan ideja Tore...

Povijest prihvaća nove motive, novi poticaji pokreću život naroda i cijelog čovječanstva. Ideja hoće danas da si sagradi novo tijelo. Na visovima Cijona treba da se cpet saberemo, onamo se žele da povrate sinovi i kćeri, da bi odanle navijestili čovječanstvu novi dan radosti i novu socijalnu religiju. Ovogodišnji Š'vuot bitno se razlikuje od svih dojučasnijih. Seljački š'vuot bijaše neslomljena iskonska realnost naivnog narodnog života. Š'vuot do San Rema bio je namijenjen ideji vjere u duh, koja je lišena svake realnosti, ali zašto ipak promiče život. Od sada hoće ova ideja da postane zbiljnost. Ona se spušta u svakdašnjost našeg rada i želi da stvori š'vuot, koji prikazuje sintezu između ideje i tijela. To bi bilo narodno utje-

lovljenje naše duševnosti. I tako prolazi š'vuot kroz naš povjesni život, najprije kao teza: proslava žetve, zatim kao antiteza: svečanost čistih ideja i konačno kao sinteza: ideja, koja se na zavičajnom tlu sljubila s narodnim tijelom.

Novisad.

Prof. Dr. Lazar Roth.

Na raskršću

Piše: Prof. Haim Weitzmann.

Kad bih htio da izrazim u nekoliko riječi dojmove o mome boravku u Americi, koji traje već nekoliko nedjelja, morao bih reći: Od dana, gdje je situacija postala jasna te se pokazalo, da nema više mjesta za daljnje pregovore, čini mi se, da je s mene pao težak teret, osjećam se mnogo slobodnijim, pun nade i optimizma. Ozbiljno sam pokušao naći sporazuma; sad sam uvidio, da je to bilo stvar nemogućnosti i da će tako ostati — dok američki vodje ne će priznati nacionalni cionizam. U tom leži težište stvari. Svi drugi argumenti, koje iznose, služe samo zato, da maskiraju pravi raskol.

U glavnome se radi o dva kompleksa pitanja. Prije svega program cionizma. Američki vodje iznijeli su u memorandumu, koji su mi predali i koji je potvrđen po egzekutivi njihove organizacije, programatsko naziranje, koje reducira cionizam na čisto ekonomski pokret i koje mu oduzima cijeli nacionalni karakter. U diskusiji toga problema s vodjama američkih cionista i gospode američke egzekutive dobio sam dojam, da ćemo ih moći predobiti potpunoma za cionizam, ako ih još godinu dana odgojimo. Gospoda ne čitaju, ne znaju ništa, misle vrlo malo, služe se krilaticama i žive još u asimilaciji. Što je za naš ABC, za njih su to objave. Radili su u zadnje dvije godine u agitaciji za cionizam najpovršnijim krilaticama bez načela. Oni su iz cionističkih uspjeha napravili senzacije i s toga je i razumljivo, da su se mase vrlo razočarale, kad su upoznali prave činjenice. Financijska nemoć američke cionističke organizacije ne može se pripisati ekonomskoj krizi. Jer ono nekoliko milijuna, koje su američki cionisti skupili u zadnje dvije godine, nijesu ništa u razmjeru prema ogromnim sredstvima, koja su se ovdje mogla namaknuti za Palestinu, da se židovskom općinstvu prikazalo u pravom svijetlu stanje stvari.

U Americi ima vrlo malo cionista u našem smislu. Što sam ovdje našao, to je surogat, koji ne može dugo da nam posluži.

Ali zato postoji silna naklonost u židovskim masama iz srednjeg staleža, koja nije iskorišćena i koju nijesu mogli da iskoriste vodje, jer ne govore i ne razumiju jezik židovskih masa.

Drugi niz pitanja odnosi se na Palestinu i naš rad u Palestini. Gospoda američkog cionističkog vodstva oštro kritikuju djelovanje »Cionističke komisije« u Palestini. Ona je možda djelomice i opravdana, ali nije to kritika prijatelja, koji ozbiljno nastoje da poboljšaju prilike. Svaka pogrješka, koja je učinjena u Palestini, u neizmjernoj

se mjeri pretjerivala, povećala, upotrijebila kao agitaciono sredstvo, a to je imalo za posljedicu, da se samo Palestina diskreditirala. Time je pokolebano povjerenje u cionističku svijest američkih vodja. Nije se moglo toj gospodi razjasniti, da je sadašnja cionistička komisija odgovorna tek za vrlo malen dio rada u Palestini, i da se ne može pozvati na odgovornost za djela gospode dr. Friedenwalda i Roberta Szolda (američki cioniste) ili za stvari, koje su se dogodile prije 1918. Sadašnju cionističku komisiju pravili su odgovornim za cijeli kompleks kolonizatornih i odgojnih radova u Palestini. Kritika, koja se ovdje vršila, nije bila dobrohotna, to uopće nije bila kritika. Jer i u njoj se pokazala takova ignorancija najprimitivnijih činjenica, da se upravo čuditi moramo. U kritici se operiše s krilaticama, a ne sa jasno opredijeljenim nazorima i mislima. Kao agitaciono sredstvo protiv vodstva upotrijebio se izvještaj reorganizacione komisije, koji je baokolo cirkulirao, te je svaki takozvani cionista ili polucionista govorio s udivljenja vrijednom sigurnošću o svim pitanjima kolonizacije, kulture, politike, o financijama i organizaciji. Govorio je s autoritetom, koji je bio tim smjeliji, što je manje razumio o tim stvarima.

Premda nisam sporazuman s njihovim programom, držao bih vrlo korisnim, da i oni jednom pokušaju primijeniti u praksi svoje metode. Držim, da bi imali od njih koješta naučiti i da bi i oni mnogo toga mogli da nauče. Oni se nažalost stavljaju na nemoguće stajalište, da ne mogu preuzeti vodstvo agenada. Nemaju za to vremena, jer suviše više na svoj dnevni rad. Ne će da doprinesu žrtvu da napuštaju ono, što ovdje posjeduju, da se potpunoma stave u službu stvari. Za to im se i pričinjaju sve činjenice, koje dobiju iz druge ruke, više kao apstrakcije no kao živi dinamički pojavi. Za to su u svojoj kritici gdjekad bezobzirni, jer ne razumiju i ne mogu da ocijene razloge, koji leže duboko u naravi zemlje i naroda. Za to su i njihovi prijedlozi za poboljšanje više mehanične i apstraktne naravi, no osnovani u pravom životu pokreta. Nastoje s najboljim namjerama, da u Palestinu primjenjuju metode, koje su ovdje naučili. Naše najveće poteškoće stoje upravo u tome, da primjenjujemo u pravoj formi u Palestini metode, koje smo sebi prisvojili u zemljama galuta — a da ne stvorimo Prokrustovu postelju za zemlju ili narod. Da se to uspješno provede, ne treba samo poznati metode, nego valja dobro poznati i zemlju i narod. A tko može svijesno ustvrditi, da su američki cionistički vodje imali volju da upoznaju židovski narod, njegova kulturna djela, njegov jezik, njegove patnje i njegovu psihologiju? Liječnik može da izliječi samo onda bolesnika, ako je u stanju da stavi pravu dijagnozu, a da bolest diagnosticira, treba da tačno pozna patologiju, fiziologiju i psihu bolesnika. Kod kompliciranog naroda — a Židovi su vrlo kompliciran narod — vrlo je teško staviti pravu dijagnozu.

Danas ide američkim cionističkim vodjama isto tako, kao što je pred 20 godina išlo zapadno-evropskim vodjama. Mirne duše iščekujem vrijeme, kad će cionisti Amerike, koji su iz tuđjih tabora došli k nama, nas sve više razumjeti, kao što smo i mi pripravnici, da od njih učimo njihove metode. To se može samo onda dogoditi, ako će uzdržati veliku internacionalnu organizaciju — jedino, što nas sve veže — i nju sve više ojačati i time stvoriti vezu, koja će sve nas obuhvatiti. Takozvani federativni princip, koji gospoda američke egzekutive proklamuju u svome memorandumu i tendencija, da provedu vlastite radove na svoju ruku u Palestini, može dovesti samo do toga, da još povećá opreke, koje su i sada već dosta velike. Federativni princip je samo izlika za separatizam.

Opazio sam, da su mogućnosti za cionistički pokret gotovo neograničene. Ali prije svega treba Ameriku kolonizirati cionistima. Tad ćemo imati čvrstu podlogu za veliki i snažni pokret, koji će biti ukorijenjen u masama, te će ih pevući sa sobom neodoljivom snagom i obuhvatiti i vrške američkog židovstva. Tad će nam Amerika dati novac i ljude, koji će s vodjama cjelokupnog židovstva raditi na ponosnoj građnji židovske Palestine svom svojom osobnošću.

(Iz »Wiener Morgenzeitunga«.)

Nakon Jafe

Ponovno naseljivanje Palestine po židovskom narodu započinje u svjetskoj periodi, koja nakon prijašnje epohe pretežno mirnog rada stoji pod jakim ratnim dojmovima. Nedavno tek se svršio svjetski rat, a svijet još uvijek ne će da se sniri. Države i narodi danas više no ikada su spremni da se late mača, te da tim svojim željama odovolje krvavom snagom. Cijeli svijet ispunjen je ratnim namišljajima, iz svih dijelova napućene zemlje, pa i iz područja najjačih velikih sila, čujemo o krvavim borbama naroda i klasa. Morali smo s toga očekivati, da se ne će ponovno naseljivanje Palestine po židovskom narodu moći provesti bez poteškoća i trvenja. Događaji u Jafi pokazali su, da moramo računati takovim nadasve žalosnim incidentima, i da politika palestinske vlade kao i židovskoga naroda mora s njima računati.

U Jafi došlo je prvoga maja do teških nemira; prolivena je židovska krv. Još nije sasvim razjašnjen povod, ali mi znamo, da su arapske horde i to ne sasvim nepripravne, napale židovski useljenički dom, da su ubili židovske radnike i uništile židovsko vlasništvo. Tel-Aviv, židovski novi grad Jafe, ostao je netaknut od tih događaja. Židovske kolonije, protiv kojih su takodjer pokušani razni napadaji, obranile su se. Treba li da iz tih događaja zaključimo, e je arapsko pučanstvo Palestine Židovima neprijateljski raspoloženo? Pored svega toga nemamo na to pravo. Možemo samo zaključivati, da se pojedini krugovi Palestine protive židovskoj emigraciji, pa da sa se u tu svrhu združili s raznim elementima gradskoga pu-

čanstva i predobili neke niže organe državne sigurnosne službe. Nije istina, da se Arapi u svojoj cijelosti protive židovskom useljivanju. Vrio skloni su Židovima beduinska plemena palestinskoga juga, koja se grupišu oko šeika od Ber-Ševe; židovskoj emigraciji ne protivi se i potlačena klasa malih zemljišnih zakupnika, felaha, koji stenju pod pritiskom veleposjednika, efendija, koji žive u gradu. I u samom krugu veleposjednika, obrtnika očekuju mnogi od židovske emigracije porast svih vrednota i općeg blagostanja. Preostaje malen dio nacionalističkih veleposjednika i intelektualaca, koji se boje, da će se započetim razvitkom slabiti njihova dosadašnja politička, socijalna i gospodarska pozicija. To su oni krugovi, kojima je u ratu pricalo mnogo zlata sad s jedne strane, sad s druge strane, a djelomice i nesavjesnim iskorišćivanjem konjunktura. To su oni krugovi, koji nastoje svim sredstvima da prouzrokuju poteškoća izgradnji židovske Palestine.

Njihova nastojanja moraju uroditi neuspjehom. Uništavaju se i raspršuju na neslomivoj volji židovskoga naroda k Palestini i na upornost, kojom engleski narod doži obećanje, koje je jednom dao.

Ništa dosad nije moglo da pokoleba volju Engleske, te bi dovela do pobjede Balfurovu deklaraciju. Neposredno nakon događaja u Jafi dala je engleska vlada ponovno izjavu, da će i nadalje ustrajati kod svoje dosadašnje politike. Vrhovni komesar Palestine, Sir Herbert Samuel, obustavio je za kratko vrijeme useljivanje u Palestinu, kako bi proveo mjere, koje će onemogućiti optovanje događaja u Jafi. Sir Herbert Samuel bit će da je uvidio, da njegova dosadašnja politika, da povjerenjem i susretljivošću prema radikalnim elementima Arapa dovede do potpunog izmirenja sve struje u zemlji, treba izvjesnu korekturu, i da se ukazala potreba oštrijeg postupka protiv izvjesnih radikalnih grupa. Mi svi radije bi vidjeli nastavak prave židovske politike blagosti i pomirenja, ali ona ne smije tako daleko ići, da se time ugrožava židovski život i židovsko vlasništvo. S druge strane daleka nam je i pomisao, da napuštamo temelje prava i pravice, koje dugujemo Arapima i svim drugim dijelovima pučanstva u Palestini. Ne smije im se oduzeti ni najmanje pravo, koje im pripada. Židovska Palestina ne će da se izgradi na nepravdi, ali ona ne će da trpi nikakovo nasilje.

Židovski narod mora da uči iz događaja u Jafi, da je židovska Palestina u istini samo onda osigurana, ako uspije u najkraće vrijeme dovesti u zemlju velike mase židovskih useljenika, te ih u zemlji zadržati i time u dogledno vrijeme postići u zemlji majoritet. Imamo ljude, koji teže za tim ciljem; nebrojeni Židovi na cijelom svijetu čekaju na to, da nadju u zemlji otaca rad i opstanak. Imamo ljude, dajmo sredstva. Stavimo u kolanje židovski kapital, da bi u Palestini stvorio rad. Trebamo privatni kapital i inicijativu; trebamo i javni kapital u obliku jednog velikog židovskog narodnog fonda, koji će svagdje svojim djelovanjem unaprediti razvoj. Taj veliki narodni fond je Ke-

ren Hajesod. Predugo krzimali smo iza velikih uspjeha od San Rema, da pripravimo sredstva, koja su potrebna za stvaranje židovskog majoriteta u zemlji. Da smo odmah omogućili, da velik broj Židova dodje u zemlju, da smo odmah pripravili dovoljno javnog i privatnog kapitala, bio bi i na naše protivnike medju Arapima dojam vrlo snažan. Predugo krzmanje i oklijevanje, unutarnje razmirice, predugo sustezanje židovskog kapitala u jednoj ili drugoj formi ohrabрили su naše protivnike, te povjerovali, da će smioni napadaj oduzeti nam svaku odvažnost. Ako će sad žalosni dan prvog maja biti povodom da privede Keren Hajesodu nove, odlučne saradnike, novih velikih sredstava, tad bi bio bolni poklik iz Jafe ujedno zov na budjenje.

E. M.

Maskir nešomos

Prigodom pregradnje zagrebačke sinagoge napisao je Dr. Lavoslav Šik, potpredsjednik izraelske bogoštovne općine u Zagrebu

Mi se sjećamo milih nam: pokojnika.

Kod haskare, sastaje se židovska općina grada Zagreba.

Decenije i decenije vidimo i nadjemo se tu, susrećemo ljude, s kojim se možda rijetko kad sastajemo, svi smo otišli na okupu, kao nekoć, kao onda, kad smo bili pred sakupljenom općinom, pozvani prvi puta pred torom i javno ispovijedali, da smo i mi članovi općine, sinovi Israela.

Pa ako ikad vrijedi riječ, da je duh pokojnika s nama, kod zajedničke molitve »Jiskor« iz stotine i stotine usta, onda se zbilja sjećamo naših pokojnika.

Tu na istom mjestu, na kojem stojim — molio je kroz toliko godina onaj, čijeg se imena zanvalno sjećam u pobožnoj molitvi, a oko mene stoje sinovi, zetovi, nećaci, unuci onih, koji su nekoć bili u bogomolji susjedi.

Hvala Bogu malo je potomaka onih, koji su nekoć tu sjedili, našlo svoj spas i izvan židovstva.

U Pruskoj, kao u svim protestantskim zemljama, postoje silne misije za Izrael i preko hiljadu ljudi sa troškom od više milijuna engleskih funta radi oko toga, kako bi Židove uvjerili, da je Mesija već došao u osobi Isusa pred dva tisućljeća.

Ogromna misijonarska literatura postoji — izdaje se životopis malo ne svakog iole znatnijeg neofita, a svaki Židov, koji zauzme znatniji položaj u državi, poziva se posebnom poslanicom, da napusti »stare predrasude.«

Uspjeh je takav, da mi Židovi možemo biti zadovoljni.

Licenciat Johan de le Roi izračunava u »Judentaufen im 19. Jahrhundert«, da u evangeličku crkvu cijelog svijeta godišnje pristupa 1450 ljudi, a od tog 300 kroz misiju.

Tek jedna četvrtina smatrala je potrebnim, da svojim novim suvjerenicima ističe svoje vjersko osvjedočenje, no masa je tih prelaznika otvoreno izjavila, da to čini radi karijere, ženidbe, da izbjegne antisemitizmu itd.

Od svih 300 neofita, za čiji je spas radilo preko hiljade ljudi, većina opet kao misijonari ili kao drugi funkcionari žive od milodara i plaća te misije.

Dr. Gustav H. Dalman, profesor na univerzi u Leipzigu u svojoj knjizi »Kurzgefasstes Handbuch der Mission unter Israel« promatra stvar mnogo pesimističnije, nego de la Roi. U 19. vijeku prešlo je po njegovu računu 130.000 duša na kršćanstvo. Veli doslovc:

»Es ist aber unter jenen 130.000 zweifellos auch viel Spreu. Zur Schmach der Kirche muss gesagt werden, dass der Jude, der aus irgend welchem weltlichen Grunde getauft werden wollte, noch fast immer einen ihn taufenden Geistlichen gefunden hat, der entweder nicht genügend prüfte oder sein Gewissen vielleicht damit beschwichtigte, dass innerhalb der Kirche ja viele Christen leben, die nicht besser sein als der die Taufe begehrende Jude. Dass in den letzten zehn Jahren die Zutritte zur Kirche sich bedeutend gemehrt haben, hat seinen Erklärungsgrund auch nicht in einer etwaigen intensiveren Missionsarbeit der Kirche, sondern hauptsächlich in dem Drucke des Antisemitismus, der den Juden das Leben verbittert.«

Namjerice sam opisao »uspjeh« misije u vanjskom svijetu, jer ne ću nabrajati imena zagrebačkih neofita. Maskir nešomos — tu smo skoro svi, i mi se sjećamo, ma kako god se u pojedinim pitanjima židovstva razilazimo, kako jedan židovstvo nazvrijeva u najtočnijem vršenju tradicije, a drugi mimo svih forma, tek u njegovom etičkom sadržaju, jedni polažu važnost na vjersku, drugi na narodnu stranu jevrejstva, — svi se sastajemo u toj sinagogi u uspomeni naših milih.

Karl Trützschler von Falkenstein pozvao je posebnom brošiom godine 1917. sadajneg ministra Njemačke dra. Walthera Rathenau, neka iz njemačkog Židova postaje židovski kršćanin.

»Eine Streitschrift vom Glauben« nazvao je Rathenau svoj odgovor i nenatkriljivom ironijom pita Falkensteina, bi li postao katolik ili protestant i čudi se, da on traži proselite za kršćanstvo, koje se samo nije složilo i dijeli u tolike sekte.

»Ja sam«, izjavio je Rathenau ponosito i otvoreno za vrijeme vlade protestanskog cesara Vilima, zadovoljan i sretan u svom židovstvu, čija se zajednička misao očituje u riječi »šema jisrael adonai elohenu adonai ehod«.

Mi nemamo svećenika, koji su nam posrednici izmedju nas i tvorca, već učitelje, koji nam tumače nauku.

Nijedan forum ne može izdati kano-ne i dogme, nijedna viša instancija nam ne propisuje ritus, a ipak jedno jedino židovstvo u cijelom svijetu.

Kod maskira se sastajemo potomci raznih općina — Sefard čiji je predja prije četiri stoljeća pobjegao radi svoje vjere sa obala Taja i Ebra i našao gostoljubiv prijem u Dubrovniku, sinovi majke u Israelu, velike općine praške, potomci ševos kilos, čiji su ocevi prog-nani iz Ptuja, Maribora i Radgone, jer

nijesu primili krst, našli zaklon u Burgenlandu, Židovi iz Poljske i Rusije, Holandije i Srbije, sve, sve to se sabralo kroz ovo stoljeće u našoj općini.

Jiskor ne tiče se samo zagrebačkih predja — pobožna se misao sjeća naših starih, koji su u svojim općinama bili vodje, velikani u Israelu.

U svojoj sinagogi sjećamo i sjetiti ćemo se, dok bude ove zgrade, onih, koji su je stvorili.

U petak 27. septembra 1867. pošla je svečana povorka iz stare bogomolje u Petrinjskoj ulici u novu sinagogu.

Predsjednik Vilim Schwarz predao je ključke gradonačelniku i ovaj je otvorio novosagrađenu zgradu, pa se i tim simboličkim činom htjelo svjedočiti, da taj hram nije možda vlasništvo pojedinaca, već svojina svih Zagrebčana Jevreja.

Prema starim novinskim vijestima, moralo je to posvećenje biti vanredno svečano; ne samo svi predstavnici vlasti, već i svećenici svih konfesija bili su tu.

Uz domaćeg rašina Eisnera govorili su uvaženi naučenjak nadržabin Hirš Fassel i mladi propovjednik Dr. Hosea Jacobi — kojeg je općina naskoro izabrala jednoglasno svojim nadržabinom, oduševljena njegovim nastupnim govorom.

Veliko veselje je bilo pred zagrebačkim Židovima, ogromne su svote bili sabrali za tu bogomolju.

Ma da se 12 godina prije kupila općinska kuća u Petrinjskoj ulici, bilo je u toj maloj općini (dvijesto obitelji) novaca i za tu sinagogu.

Emanuel Prister darovao je zemljište — ne samo ono, gdje danas stoji sinagoga, već i ono, gdje je danas kuća Prebegova i banka Turković, te deset hiljada forinti — a davao je svaki pojedini općinar, kojigod je mogao.

Više nego u novcu davali su u svom radu — predstojništvo, gradjevni i financijski odbor, te se imade njima zahvaliti, da je prema jednoglasnoj izjavi štampe bila sinagoga dika za cijeli grad.

Hoćete li imena tih zaslužnih ljudi?

U prvim klupama im je zahvalna općina dodijelila sjedala, ne samo jer su najveće svote darovali, već zato, jer su sazidali taj hram.

Nijesu se sjedala prodavala — jer onda bi Emanuel Prister, koji je doprinio u zemljištu i novcima, ¼ troškova, morao dobiti i ¼ sjedala, onda bi ih morao dobiti i katolik Antolković, koji je također besplatno ustupio dio zemljišta.

Općinari su dodijelili pojedincima sjedala — zapisnika o tome na žalost više nema — ne kao objekt špekulacije, već da mogu u sinagogi na stalnom mjestu sudjelovati službi božjoj i da sjedalo, po staroj tradiciji, prelazi od oca na sina.

54 godina je prošlo — sinagoga se mora s temelja obnoviti, popraviti.

Fasada naše bogomolje nije više ponos, već ruglo za grad, ne pada tek više mort, već se ruše cigle. Krovna konstrukcija je iza potresa 1880 privremeno sazdana iz drva — a popušta i graditeljski stručnjaci kategorički traže

pregradnju, jer bi se mogla dogoditi katastrofa.

Smijemo li mi tu krzinati?

Dne 14. marta 1875. — kad je broj općinara bio još jednak broju pravoužitnika sjedala — tražilo se za svako kao doprinos za popravak hrama, već prema položaju sjedala, 2—10 forinta. Od onda se mnogo, mnogo promijenilo. Općina je na žalost već pred mnogo decenija prodala oba susjedna gradilišta, a za popravak hrama nije se nikada sabrao fond.

Dvojica naših vazda požrtvovnih općinara braća Rudolf i Isidor Bernstein darovali su još 1913. za popravak hrama 10.000 kruna (koji su onda jednaki bili švicarskim francima), nu premda je cijeli popravak stajao niti 100.000 kruna, nije se ni kušalo, da se ova svota sabere.

Danas stoji obnova sinagoge 3.000.000 kruna i mi tu svotu moramo imati, jer se ne radi tek o našem životu, čiji smo mi gospodari, već o životnoj sigurnosti naših majka i supruga.

Svota se mora sabrati — pa bila i žrtva za pojedinca velika. Zar je zbilja tako velika?

Kad bi svaki, koji je naslijedio sjedalo od svoga oca, dao u smislu današnje valute, prinos prema đaru braće Bernstein, potrebna svota bi se za tili čas sabrala.

Nu sabrati će se i ovako — ta jiskor znači da se sjećamo pokojnika pobožnim darom, a može li kod maskira biti zgodnijeg prinosa, nego za bet-hakneset? Ne popravljamo li hram, postati će ruševina — i ne ćemo moći ispuniti njihovu želju, da se sa istog mjesta, na kojem su oni bili, sjećamo njihova imena.

Novi pravilnik koji je jednoglasno prihvatilo predstojništvo i općinsko vijeće, — čuva sve tradicije i štiti pietet. Sjedala ostaju sačuvana sadanjera molitelju i poznijim generacijama, pa i u slučaju, ako radi neimuštva ne može doprinijeti dio troškova popravka.

Svote, koje ubere općina za rajam sjedala, a koje su uvijek vrlo skromne upotrijebiti će se isključivo za održavanje brama.

Nu hram će prestati da bude vrelo dohotka za pojedinca.

Ne možemo na žalost zašutiti da su pojedinci, — koji su ostavili vjeru očaca, imali tako malo takta, te iznajmljivali — po 2.000 kruna — ta svoja sjedala.

Jednodušni je zahtjev, svih onih, koji će doprinijeti te velike troškove obnove, da ta »komerc sjedala« prestaju.

Tko prestaje biti članom naše općine — koji ne može dakle više za sebe rabiti sjedalo, ne može ga ni prodati ni iznajmiti, već je sjedalo potpuna svojina općine, kao i cijeli hram.

Naši Židovi nijesu zato dali pred blizu šesdeset godina svoje novce, da to bude dobra špekulacija, unosan posao za nasljednike, već da zazidju veliki hram za cijelo zagrebačko židovstvo.

Cijelo židovstvo svijeta doprinijelo je iza potresa 1880 darove, da se obnovi hram.

Ako se i na ponos naše općine radi tek o pojedincima — a i kod ovih nije

baš uvijek loša volja, već i neznanje — to trgovanje sa sjedalima će prestati.

To je cijela ta reforma — o kojoj neki šire tako čudne glasine.

Zagrebački Židovi!

Hram se mora obnoviti! Doprinijeti ćemo svi — i užitnici starih sjedala i oni, kojim će se sjedala iznajmljivati i cijela općina za sve općinare, jer svi sudjeluju u kultu sinagoge.

Na Jomkipur, kod maskir moraju se sastati u obnovljenoj sinagogi — ma kojega mišljenja bili u pojedinim pitanjima židovstva, svi s ponosom, jer smo potvrdili, učvrstili djelo predja.

Sastati ćemo se opet u duhu svi — i živi i mrtvi, jer kao što se mi sjećamo naših milih pokojnika, kao što se mi sjećamo naših predja i u obitelji i u općini, tako želimo i mi, da nam u toj sinagogi ne izumre spomen i ime, da tu naš duh naše nade, naše židovstvo dalje živi!

Gradjevna djelatnost u Palestini

»Haolam« priopćuje slijedeći izvještaj o prilikama u gradjevnoj struci.

Nakon što je bilo sklopljeno primirje, počeli su se mnogi ljudi baviti sa pitanjem gradjevnih poduzeća u nadi, da će mnoštvo svijeta useliti u Palestinu, pa će uslijed toga nastati velika potraga za stanovima. Osnovana su različita mala društva, da s pomoću kredita sagrađe stambene zgrade. Budući da u samoj zemlji nije bilo gradjevnoga materijala, a promet i veze ladja nijesu još bili uređeni, prispjela je importirana roba tek nekoliko mjeseci nakon narudžbe, i to obično u lošem stanju. Dakako, da su se za to vrijeme obično promijenile i cijene robe. Radi takovih prilika zahtijevala su gradjevna poduzeća silne kapitale, koje se takodjer nije moglo smoći u zemlji. Za to vrijeme sagrađilo se samo malo kuća, koje su bile toliko skupe, koliko i loše gradjene. Iza te periode započelo je djelovanje društva »Habone«, koje je prvi puta velikim kapitalom i s jasnim osnovama htjelo da gradi hotel za turiste i useljenike. Sa privatnim zgradama nijesu se za prvo vrijeme htjeli da bave. Ali to bijaše velika pogriješka, jer su u Palestinu tek bogati Englezi i Američani počeli dolaziti, koji bi željeli da odsjednu u luksurijoznim hotelima, sa svakim komforom. Osim toga manjkali su za takove gradnje materijal i sposobni arhitekti. Što je Palestina trebala dakle čudo, da ovdje stanarina neprestance raste, prem gradjevni materijal i zemljište u cijeni padaju. Useljenje ne će prestati, a isto tako ni potraga za stanovima. Za dugo godina unaprijed biti će gradjevni posao u Palestini bezuvjetno najunosniji. Ta je činjenica time dokazana, što novi useljenici, koji dolaze u Palestinu, a imaju nešto gotovine, ne traže druge zarade, nego si grade kuću. Gradjevnog materijala imade sada dosta u zemlji, isto tako i haluca, koji na opće zadovoljstvo rade.

O toj istoj temi piše i »Haarec«. Gradjevna radnja biti će mnogo lakša, kada će početi raditi »Silikat«, velika tvornica gradjevnog materijala, koja se

gradi na obali kod Jafe. Ova tvornica biće već naskoro gotova, te će opskrbljivati cijelu Palestinu s jeftinim građevnim materijalom. Na izgradnji jedne ciglane rade preko 100 haluca. Oni zaslužuju vrlo dobro, te su sa svojim položajem zadovoljni. Vanredno su dobri odnosi između radnika i poslodavaca. I tvrtka »Kedem« bavi se sa priredbom građevnog materijala. Poduzeće »Kedem«, koje je takodjer smješteno na obali, radi već punom parom. Sve se pripravlja za slijedeću radnu sezonu. Mnogi stanovi u Jafi i Tel-Avivu iznajmljuju se. Sva svratišta i hoteli rentiraju se vanredno dobro, a nema bojazni, da bi na tome polju mogla nastati kriza. Hoteli bile su jeftine po mogućnosti ječ-nostavne stambene zgrade, koje imaju potrebne prostorije, u konačišta bez svakoga luksusa. Takove zgrade i hoteli bili bi uvijek prepunjeni, te za vlasnika vrlo unosni.

Prvi brod »Ruslan«, koji je nakon mira prispio u Palestinu sa nekoliko stotina useljenika, dokazao je istinitost ove misli. Svi su tražili jednostavne stanove i sobe. Društvo »Habone« promijenilo je još pravodobno svoje nakane. Od društva sagrađene kuće nijesu možda estetski sasvim besprikorne, niti su u kojem pogledu raskošne, ali su zato dugotrajne, jeftine i udobne. Takove gradnje pokazale su se kao osobito rentabilne. Mnogo je lakše predati kuću sastojecu iz mnogo malih stanova, nego palaču. Isto društvo imade sada narudžbe za mnogo takovih zgrada, tim više, što radi samo sa malim profitom od 9—10 procenata. Ako će im sredstva dostajati, mogli bi odmah sagrađiti nekoliko stotina takovih kuća, te bi za sve našli odmah kupaca, ili stanara.

U zadnje vrijeme priključili su se tome poduzeću ljudi s privatnim kapitalom. U samoj Jafi gradi se sada 50 takovih kuća. Dosada dovršene zgrade dokazale su, da je građevna struka zasada u Palestini najunosniji posao. Evo nekoliko primjera: Netko je gradio dvije trokatnice, u svakome spratu dva stana. Sobe u svakom stanu po četiri, nijesu prevelike, ali prostrane. Svaki stan imade balkon, kupaonu, kuhinju, sobu za služinčad i nuzprostorije s električnom rasvjetom. Takova kuća stoji po prilici 6000 funti šterlinga, a odbivši sve troškove, nosi takova zgrada godišnje 2000 funti. Pri tome računa se najamnina u toj kući mnogo manje nego u drugima. Neki sefard gradio je u Tel-Avivu kuću, koja ga je stajala 3600 funti. Za posao uzeo je jeftine sile. Medjutim su židovski radnici samo za 10 posto skuplji. Jedva je kuća bila gotova, bila je već i iznajmljena. Odbivši sve troškove, nosi mu ta kuća godišnje 800 funti, dakle 20 posto. Većina novih kuća grade haluci i članovi židovskih zidarskih zadruga.

Imade mnogo takovih primjera. Svaka gradnja nosi vlasniku više, nego one, koje su prije sagrađene. Useljenje u Palestinu povećava se svakim danom, te sada ne dolaze samo haluci, neoženjeni i siromašni, nego i cijele obitelji, medju njima i imućnici. Useljenici dolaze iz Rusije, Amerike, Argentine, Engleske, a osobito iz Skandinavije, kamo je za vri-

jeme rata mnogo bogatih Židova pobjeglo. Iz srednje Evrope dolazi takodjer mnogo obitelji, koje znatne svote sa sobom donose. Svi traže stanove, jer se mnogo nastanjuju po gradovima većinom u Jafi, gdje će se nakon izgradnje razviti industrija i trgovina.

Odgoj jevrejskog djeteta

Š. — Doba, u koje dijete polazi osnovnu školu, daje pravac daljnjem njegovom razvitku. Dok je dijete do to doba prihvaćalo vanjski svijet bez kritike, počinje ono sada da razumijeva unutarnje veze. Dijete posjeduje stanovitu količinu iskustva i pomoću istoga zauzima stajalište prema pojedinim stvarima. Njegovo je iskustvo još nerazbistreno, neučvršćeno, ono je okruženo čarom priča iz najranije mu mladosti. Dijete instinktivno osjeća, da su mu iskustva nejasna i da će mu »veći« iskusniji pomoći do razbistrenja i učvršćenja istih. Zato ono pomno sluša starijega kad mu nešto tumači, ali tek onda, ako ima u istoga povjerenja. Dijete osjeća svoju nesamostalnost i oslanja se na osobe, koje pokazuju interesa za svagdanje mu sitnice. U prvom redu dolaze u obzir roditelji. Hoću, da kažem nekoliko riječi o odnosu roditelja spram djeteta. Mnoge roditelje goni briga za svagdanji kruh, da veći dio svoga vremena provode izvan kuće. Imaju li roditelji potrebna sredstva, uzimlju djeteta ta kožvanu odgojiteljicu i njoj prepuste sav njegov duševni razvitak. A da još roditelji potpuno rđovolje svojim dužnostima uči djete glasovir i francuski. Jasno pam je odmah, da odgojiteljica ne može nadomjestiti pravu majku. Držim, da je o tome suviše dalje govoriti.

Taj surogat majke pojmljiv je u roditelja, koji su preko dana zaposleni, ali čemu majci, koja tih briga nema, čemu njojzi ta »posrednica«, čemu joj odgojiteljica? Znao bih naći riješenje tome, a trebale bi i majke da ga znadu. Odgoj djeteta traži mnogo vremena, mnogo strpljivosti, a i mnogo razumijevanja. Današnji su životni zahtjevi vrlo šaroliki. Kazalište, kino, plesovi, jourovi, toalete i t. d. i t. d., zauzimlju mnogo vremena, a bila bi odviše velika žrtva, da se majka liši tih užitaka i, da to vrijeme posveti odgoju svoga djeteta. Mnogi se opet ispričavaju sami pred sobom i vele »ta još je malo, dosta mu je djevojka«.

Misle tako, jer ne poznaju dječju dušu, i čude se onda, kad im se kasnije dijete otudji i ide svojim vlastitim putem, a da se majkom ni posavjetovalo nije. Dijete traži savjetnika, roditelji mu daju pazitelja.

Rat je donio u moralnom pogledu u obiteljskom životu mnoge promjene. Upozorimo li roditelje na štetni uticaj tih promjena na dijete reći će i opet »ta još je dijete«. Ali trebali bi da znadu, kako to dijete prihvaća i obradjuje svaki njihov pokret i svaku njihovu riječ. Često dolazi dijete majci i očekuje od nje riješenje mnogih pitanja: »Kako je dijete došlo do tog pitanja? Gdje je čulo taj izraz? misli majka. »Dok narasteš Ružo znat ćeš« ili »Greto to se ne smije govoriti«, odgovara majka.

Dijete odlazi nezadovoljeno, traži riješenje svoga pitanja u šaptanju sa školskim kolegicama i pri tome oponaša starije i upotrebljava izraze, koje je čulo od njih.

Kad pogledamo današnju djecu, namiče nam se pitanje: »Od kud toj mladoj duši toliko mržnje, oholosti, želje za naklapanjem, nametljivosti koketerije, i svadljivosti? Koliko su tome doprinijeli sami roditelji, koliko tako zvana odgojiteljica, a koliko i gradski živo«.

Dijete je čitav dan opkoljeno u svojoj kući sa »to se ne smije«, »a treba ovako da činiš«. »Zašto se to ne smije« razmišlja dijete, jer da glasno traži razjašnjenje pribavilo bi mu prijetnje, a možda i batina. Dijete si je prema tome i stvorilo popis svih pitanja, koja su dozvoljena, a koja nisu. Je li čudo onda, ako je dijete lažljivo, nerazumno, zlovoljno!

Proletarska klasa sačinjava samo malen dio ovdašnjeg židovskog pučanstva, ali je ipak nalazimo tu i tamo u mračnim, prljavim i niskim kućama. Otac preko dana radi, majka ima dosta posla s djecom, a i ona često mora da radi izvan kuće, te pažnju nad djecom prepusta starijoj kćeri. Dijete je prepušteno samo sebi i odraste kao divlja biljka, tjelesno i duševno. Tjelesni razvitak ne može da napreduje u zagušljivoj atmosferi sobe, gdje često nedostaje najpotrebnije za život. Ne mogu se ispuniti djetetu ni najčednije želje. Majka je zadovoljna, ako dijete ode iz sobe, da ide u školu i da tumara po ulici. Proletarsko dijete dolazi tako u doticaj s djecom iz građanskih krugova, koja ih s prezirom gleda, pa često ne žele s njime ni da govore. Tome povlađuju mnogiput i roditelji u želji, da svoju djecu očuvaju od svega niskoga. Proletarsko dijete vidi kod svojih drugova lijepo odijelo, dobro jelo i druge stvari, te se i u njemu radja želja za istim. Tako znade doći čas, kad je nagon u djetetu tako velik, da ono postaje lupežom ili nosi sa sobom ogorčenje, koje izbija onda u poznijim godinama.

Najveći dio ovdašnjeg židovskog pučanstva pripada građanskoj klasi. Ove obitelji koje često potiču iz veoma siromašnjih prilika, odgajaju dijete izvjesnoj svrsi: dijete treba da se uspne u višu društvenu klasu. Dijete mora da uči francuski, klavir, gdjekad se odgojiteljica brine i za vanjske forme. Čudnovato je koliko se u tim obiteljima griješi protiv odgoja djece. Dijete mora s jedne strane da se pokori nalozima roditelja, s druge strane znade često plakanjem ili prkosom da proдре svojom voljom. Kad dodju rođjaci ili znanci tad vide, da je dijete pametno, da znade pjevati, svirati ili deklamovati jednom riječi čudo od djeteta. Stavi li kad dijete koji zahtjev, koji odgovara njegovom položaju tad se odbija. Ima opet roditelja, koji ispune svaku želju iz ljubavi prema djetetu ili protivno, da provedu svoju volju i svoj ukus. Nema sumnje da roditeljima često uspije da dijete dodje u takozvanu višu društvenu klasu, ali kakovih moralnih i duševnih defekata nosi taj čovjek sobom?

Preostaje još razred aristokrata. Dijete ovih obitelji odgaja se potpuno u

drugom, životu stranom duhu. Dijete posjećuje drugu školu, gdje se sastaje samo sa sebi ravnima, ne smije da ga se takne duh života, mora da se drži postrance od svega niskoga, slaboga i siromašnoga. Zaokruženo je vazda formama i čuje samo isprazne fraze, jednom riječju, voščana figura, lutka. Kad život takne ovu rježnu biljku, tad je uništava.

(Nastavit će se).

Keren Hajesod

Njemački rabinski savez za obnovu Palestine. Savez njemačkih rabina, koji je vijećao dne 17. i 18. maja u Frankfurtu, zaključio je jednoglasno ovo: »Usljed novo stvorenih prilika u Palestini postoji nada, da će si tamo mnogi naši istovjerci stvoriti novu domaju. Savez rabina izjavljuje, da je za svakog Židova sveta dužnost, da suradjuje kod ovog djela i da sudjeljuje kod namaknuća novca, pretpostavljajući, da će obnova uslijediti u duhu židovske nauke i da namaknuta sredstva ne će služiti partijskim političkim svrhama.« Vijećanju prisustvovalo je jedno 100 zastupnika svih smjerova njemačkog židovstva. Jednoglasni zaključak cijelog njemačkog rabinskog staleža za sudjelovanje kod obnove Palestine dokazuje, dao i necijonistički Židovi proglašuju taj rad svetom dužnosti.

Velika loža Bae-Brit za Palestinu. Generalni odbor njemačke velike lože Bae-Brit zaključio je u svojoj sjednici, da će suradjivati s cijonističkom organizacijom i ostalim na Palestini interesovanim židovskim krugovima na tome, da se izgradi Palestina u svom smislu kao veliko opće židovsko djelo, samo traži paritetni sastav uprave obnovnog djela i garancije, da bude sakupljen novac upotrebljen jedino u Palestini. Lože u Njemačkoj neka sudjeluju kod ove akcije, a da time ne uskraćuju svoju suradnju kod obnove Njemačke i kod skrbi za siromašno njemačko židovstvo i za židovske bjegunce, koji borave u Njemačkoj.

Nju Jork, 10. maja (J. C. B.). U garažskoj općini u Brownville, Brooklyn, obdržana je uz veliko oduševljenje skupština Keren-Hajesoda. Dr. Weitzmann i drugi članovi delegacije apelirali su na skupštinu za Keren-Hajesod, a ova se odazvala potpisom na 100.000 dolara. Prema tamošnjim vijestima dolaze neprestano bilješke Keren-Hajesodovom odboru. Dosad je već uplaćeno oko 800.000 dolara.

Keren Hajesod u Argentini. Buenos Aires, 29. maja (I. C. B.) Član velikog cijon. akcijonog komiteja, Aleksandar Goldstein, prispio je ovamo. Odmah je pozvao argentinske Jevreje na dogovor o Keren Hajesodu. Argentinski cijonisti izjavljuju, da će moći nabaviti za Keren Hajesod iznos od pet milijuna peso.

Velik dar gradskog zastupstva u Filadelfiji za Keren Hajesod. Cijonistička delegacija posjetila je Filadelfiju, te ju je pri dolasku dočekalo tajno židovsko općinstvo. Oko pedeset hi-

ljada Židova skupilo se, te je burno pozdravilo vodje.

Dr. Weitzmannu, Ušiškinu i Najdiću podijeljeno je počasno gradjanstvo grada Filadelfije. U veliku skupštinu, koja je priredjena za Keren Hajesod, došao je i gradski načelnik Filadelfije, da saopći zaključak gradskoga zastupstva glede Potpore Keren Hajesoda. Gradsko zastupstvo votiralo je iz općinskih sredstava za Keren Hajesod iznos od pol milijuna dolara.

Kampagna za Keren Hajesod u Americi. Od proglašenja manifesta profesora Weitzmanna uspješno se nastavlja rad za Keren Hajesod, U prvoj nedjelji supskribirano je u New-Yorku 800.000 dolara. Dok je Weitzmann vodio pregovore s američansko-cijonističkim vodjama, dobili su predsjednici pojedinih distriktnih grupa u New-Yorku od pojedinih cijonista preko 100.000 dolara. Uprava reda »Sons of Zion« zaključila je na jednoj skupštini, da će za Keren Hajesod namaknuti 250.000 dolara. Četrdeset Židova Bedford Sektion sa Brooklyna dali su za Keren Hajesod kao »jedinom uspješnom sredstvu za obnovu Palestine« za godinu 1921. iznos od 200.000 dolara i obvezali se u pet narednih godina nadopuniti taj iznos na jedan milijun. Mizrahi je u cijeloj zemlji započeo veliku propagandu, te na prošlim blagdanima sa propovjedaonica u ložama propagirao za Keren Hajesod. U svim židovskim centrima priredjene su velike skupštine za Keren Hajesod. Cijonistički distrikti u Filadelfiji, Beloitu, Janesville-u, Viscousinu i New-Orleansu zaključili su, da će energično podupirati nastojanja profesora Weitzmanna i smjesta s radom započeti.

Weitzmann i Šmarja Levin posjetili su Newark i Jersey City, gdje su im priredili srdačan doček sve oblasti i cijelo židovsko pučanstvo. Oba grada su se obvezala, da će za pet godina namaknuti za Keren Hajesod jedan milijun dolara. Isto su tako povoljni uspjesi postignuti u Clevelandu i u drugim gradovima Ohija, u kojima je Weitzmann i Einstein dočekan neopisivim oduševljenjem.

Svečani doček u počast Najdića. Komitej Keren Hajesoda u Sjedinjenim državama priredio je svečan doček direktora Kerena Hajesoda g. I. Najdiću. Na svečanom banketu sudjelovali su Weitzmann, Ušiškin, Šmarja Levin, Louis Lipski, Abraham Goldberg, Šalom Aš, Morris Rottenberg i Petar Schweizer. Potonji, koji se nedavno vratio iz Palestine, dao je 100.000 dolara za Keren Hajesod.

Put Zlatopolskog u Ameriku. Direktor Keren Hajesoda, Zlatopolskij putuje na poziv Weitzmannov u Ameriku, da tamo sudjeluje kod akcije za Keren Hajesod. Naidić je u istoj stvari već prispio u Njujork.

Iz židovskog svijeta

Knez Lubomirsky o židovskom pitanju u Poljskoj. Poljski poslanik u Americi, knez Lubomirsky, izjavio je u pismu upravljeno na Hermanna Berk-

steina, da je Poljska opet postala utočištem za Židove iz Ukrajine i Rusije. Poslanik dalje izvadja, da Židovi imaju još mnogo da očekuju od poljskog ustava. On garantuje njima i svim drugim gradjanima sva prava. Zajamčuje Židovima prava manjine, a vlada je odlučna, da zakon strogo očuva. Da Poljska želi prijateljstvo Židova, dokazuje Lubomirski činjenicom, da je Poljska vlada sazvala konferenciju Židova u Poljskoj. Vlada je dala strogi nalog, da se imaju spriječiti svi napadaji na Židove. Krivci ovih napadaja ima da se stave pred ratni sud. Na koncu veli Lubomirsky u svom pismu, da Poljaci očekuju ne samo prijateljstvo Židova u Poljskoj, već i u drugim zemljama, te obustavu protupoljske agitacije.

(Tvrdnje Lubomirskoga za danas su preuranjene. Prava manjine još nisu poljskim ustavom uređena, a pregovori koji su se vodili između Poljske vlade i zastupnika židovskih stranaka, prekinuti su radi protužidovske propagande pojedinih poljskih stranaka. I gospodarski bojkot, koji propagiraju neke poljske stranke, sigurno nije izljev osobito prijateljskog raspoloženja prema Židovima. Neprestano isticanje protupoljske propagande Židova podesno je, da poljske mase otudji, a ne da ih zbližava židovskim svojim sugradjanima. Opaska ured.)

Odgoda izbora za američansko-židovski kongres. Iz Njujorka javljaju židovskom dopisnom uredu, da se proglašenom provizornog odbora židovskog kongresa u Americi odgadjaju izbori za kongres na neizvjesno vrijeme. U proglašenju nisu navedeni razlozi za odgodu, no općenito je poznato, da su vodje za kongresni pokret sad potpunoma okupljeni radom za Keren Hajesod. Židovska javnost primila je sa zadovoljstvom tu vijest, jer je jedna od glavnih točaka u programu židovskog kongresa obnovni rad u Palestini.

Konferencija mađarskih Židova u Americi. Mađarski Židovi, koji žive u Americi održali su ovih dana konferenciju, na kojoj se raspravljalo o pitanju pripomoći za nesretne Židove u Mađarskoj, kao i o složnom radu mađarskih Židova koji žive u Americi.

Bialik pregovara sa sovjetskom vladom. Židovski dopisni ured javlja iz Moskve, da je sovjetska vlada dozvolila iseljenje Bialika u Palestinu. Bialik pregovara sad sa sovjetskom vladom, da ona sama preuzimlje zaštitu jevrejske literature protiv progona židovskih boljševika.

Prekinuti pregovori u Vilni. Zastupnici progresivnih poljskih stranaka vodili su već prije nekoliko tjedana sa zastupnicima židovskih grupa pregovore, u kojima se napose raspravljalo o položaju židovskih općina i pitanje autonomije narodnih manjina na području Vilne. Pregovori dosad nijesu imali nikakvoga uspjeha i trebali su se prošle nedjelje nastaviti u departementu za unutrašnje poslove. Međutim primili su tik pred rokom odredjenim za nove pregovore židovski delegati obavijest, »da se uslijed neprekidnih poteškoća sazvana konferencija odgadjala na neizvjesno vrijeme«.

Legalizacija židovskog narodnog vijeća u Litavskoj. Iz Kovna javljaju židovskom dopisnom uredu, da se na zadnjoj sjednici litavskog vijeća raspravljalo o legalizaciji Židovskog Narodnog Vijeća u Litavsku kao državnoj instituciji. Zakon prihvatio se u parlamentu u prvom čitanju.

Protužidovski izgredi u Lodzu. Iz Lodza nam javljaju: Prošle nedelje dogodilo se u više navrata, da su napadnuti Židovi na ulici. Po ulicama je panika te su smjesta zatvoreni dućani. Svjetina brzo se uvećala i napadnuti su svi Židovi na ulici, pa su neki od njih teško ranjeni. Istom nakon intervencije na redarstvu raspršena je po straži masa. Uspjelo je nekolicinu izgreznika uapsiti.

Demisija članova Joint komiteja u Beču. Zemaljski odbor austrijskih cionista, bečka delegacija istočno-galičkog židovskog narodnog vijeća i predsjedništvo židovskog narodnog vijeća za Austriju zaključili su, da opozovu svoje zastupnike iz bečkog komiteja Jointa. U sjednici bečkog Jointa javio je u ime rečenih organizacija inženir Robert Stricker ovaj zaključak, te izrazio predsjedniku dru. Kurandi zahvalu za njegovo objektivno i otmjeno vodjenje komiteja, te je ujedno položio svoj mandat kao potpredsjednik.

Zaključak organizacija prouzročien je načinom, na koji su htjeli iz Njujorka odaslani direktori Jointa Landesco, dr. Bojen i dr. Kahn da provedu likvidaciju bečkog pripomoćnog djela. Gospoda su, a da nisu pitali komitej, koji je dvije godine radio, o načinu likvidiranja komiteja, diktirali likvidaciju. Rečene organizacije imajući u vidu tešku nevolju, u koju bi zapale židovske mase naglim likvidiranjem na komandu otklanjaju svaku odgovornost za posljedice i opozivlju svoje delegate.

Zasjedanje centralnog vijeća jevrejske svjetske pomoćne konferencije u Beču otvoreno je dne 25. maja po Leonu Mozkinu, a za predsjednika dr. Kleea (Berlin). Mozkin izvještuje o djelovanju egzekutive počam od karlovarske konferencije. Egzekutivi je postigla zajednički rad raznih pomoćnih društava. Izdaje informativni organ »Pomoć«. Organizovala je u Rumunjskoj i Poljskoj pomoć za židovske bjege iz Ukrajine. Za tim ciljem boravio je inženjer Temkin u Besarabiji i Dr. Krämer u Poljskoj i Ukrajini, dok je Efrogin preuzeo organizaciju pomoći za one emigrante, koji prolaze Italijem. Uspjelo je sakupiti za bjege 1,250.000 franaka, naročito u Argentiniji. Sada se bavi egzekutiva pomoći za djecu. Raspolaze za tu svrhu sa 150.000 franaka. Sadašnje zasjedanje ima da dade egzekutivi putokaz za daljnji rad, naročito u pogledu dječje skrbi i emigracije.

O položaju bjege u Besarabiji i Rumunjskoj izvještuje inž. Vladimir Temkin. Ima tamo dvije vrste bjege: jedni, koji hoće da idu svojim rođjacima u Americi i drugim zemljama, a drugi, koji ne znaju kuda bi. Bjegunci leže pola izgledniji, neodjeveni u podrumima. Čekaju po 2 do 8 mjeseci na viza, te ih često izrabljuju

agenti. Referent morao je poboljšati njihove životne prilike, stvorio urede za pravnu pripomoć i informaciju i izradio od rumunjske vlade znatne olakšice kod izdavanja pasoša. Tako je omogućeno, da otputuje 2800 bjege u Ameriku i 1200 u Argentinu.

Nadalje izvještuje o svome radu za pogromsku siročad u Poljskoj i Ukrajini.

Efrogin prikazuje organizaciju pripomoći u Italiji. U debati sudjelovali su: prof. Amosen (Kjoebenhavn), dr. Khumel (Varšava), dr. Hellmann (Riga), narodni zastupnik Farbstein (Varšava), nadalje Burfis, Temkin, Mozkin, Efrogin : Anita Müller.

U drugoj sjednici, dne 26. maja, izvještuje Anita Müller o problemima skrbi za djecu. Prikazuje akciju kanadskih Jevreja i razlaže sva pitanja adopcije djece i skrbi za pomoć pogromske siročadi. Akcija mora da se provede po jedinstvenom principu. Predlaže, da se u okviru svjetske pomoćne konferencije stvori u Beču centrala za dječju skrb.

Ochberg (Južna Afrika) izvještuje o akciji Jevreja u Južnoj Africi, koji hoće preuzeti 250 djece, koji su stradali kod pogroma.

Dne 27. maja govori Kaplan o otpremi pogromske siročadi u Palestinu, što treba naročito podupirati, dok Efrogin prikazuje sve poteškoće kod otpreme djece u inostranstvo, a otpremu u Palestinu drži veoma poželjnom, no za sada neprovedivom zbog prevelikih troškova. Dr. Klumel traži, da se osnuju na istoku radione i istočna centrala za pomoć djeci. Dr. Krämer se u principu protivi eksportu djece, ali sada je nemoguće, da istok sam opskrbi ogromno mnoštvo stradalih. U istočnoj Galileji ima 17.000 registrovane siročadi, a u Voliniji ima ih 10.000. Uzdržavanje 10.000 djece stajalo bi godišnje 400 milijuna maraka. To ne može domaće židovstvo da smogne. S toga treba svuda propagovati adopciju te djece.

Glede naseobe siročadi u Palestini ističe dr. Hellmann, da ne valja zemlju, koju tišti toliko problema oko obnove, teretiti novim jednim problemom. Mozkin zagovara i adopciju i otpremu u Palestinu, za koju bi se dalo stvoriti dovoljnih fondova. Za ublaženje te velike nevolje treba primiti sve pružene mogućnosti. Bečki nadrabini dr. Chajes konstatuje na temelju svojih iskustva u Americi i ostalom inostranstvu, da su široki jevrejski krugovi voljni, da podupiru odgoj djece za Palestinu. I izvan Palestine dadu se djeca odgojiti za svoje buduće zvanje u Palestini. Već sada postoje glede toga razni predlozi.

Konferencija je zaključila, da osnuje poseban centralni ured za dječju skrb u Beču pod vodstvom nadrabina dra. Chajesa i gdje. Anite Müller, koji će imati da organizuje transport djece, osnivanje prolaznih stanica i sl. U skoro doba imadu da krenu dječji transporti u Argentinu, Južnu Afriku, Paris i t. d. -- Egzekutivi u Parizu ostaju pridržane sve agende o emigraciji i o bje-

guncima kao i rad oko sjedinjenja svih jevrejskih pomoćnih društava, nadalje riješenje problema emigracije, naročito da se pronadju nove zemlje, u koje bi mogli bjege da sele. U tu svrhu je predviđena suradnja sa političkim faktorima, da se stvore politički preduvjeti za iseljivanje u te nove zemlje. Zaključeno je, da se odmah imade prvi transport pogromske siročadi otpremiti preko Beča u Južnu Afriku; transport bude sastavljen u Volhyniji po gdji. Müller, gg. Ochbergu i dru. Krämeru. I u Palestinu imade es otpremiti siročad, no ne na privatnoj, nego na socijalnoj bazi.

Predsjednikom centralnog vijeća izabran je prof. D. Simonsen (Kjoebenhavn), a egzekutivi u Parizu imadu pristupiti izaslanici najvažnijih jevr. org. iz Kanade, Argentine i Južne Amerike.

Upiti u engleskoj doljnoj kući o zabrani useljivanja u Palestinu. London, 30. maja (I. C. B.). Zastupnik i bivši ministar Arthur Henderson stavio je u ime britske Labour Party (radničke stranke) upit na vladu, u kojem vladu poziva da razloži, zašto je obustavljeno useljivanje u Palestinu.

Predstojeća izjava Churchillova. London, 30. maja (I. C. B.). Doznajemo, da će ministar kolonija Churchill dati dne 2. juna u doljnoj kući izjave o politici engleske vlade na istoku. Očekuje se živahna debata o britskoj politici u Palestini, kao i o palestinskom mandatu.

Dr. Njemmover — nadrabini rumunjski. Javljaju iz Bukarešta: Predstavnicima bukareštanske bogoštovne općine primili su novi organizacioni statut, koji je bio od vlade u principu potvrđen. Prema statutu je najviši židovski crkveni dostojanstvenik nadrabini. Impozantna skupština, kojoj je prisustvovao kralj, izabran je zaslužni cionistički prednjak dr. Njemiröwer.

Iz Palestine

Slobodna zemljišta u židovskim kolonijama. Pod naslovom »Zemljište i rad« piše u Haarecu M. Scheinkin, dobri poznavao židovskih kolonija, medju ostalim ovo: »Imamo još velik dio slobodnog zemljišta u kolonijama i oko njih. Oko trideset hiljada dunama zemlje još je neobrađeno, dok hiljade Židova neprestano traži zemljišta. U koloniji Ekron ima 1.400 dunama slobodnog zemljišta, a u Rišon le Cijon 1200 dunama. U centru Petah-Tikve ima još 800 dunama neobrađenog zemljišta, a u Hederi oko 8.000 dunama. Neposredno kod Kasrina posjeduje »Ica« 1500 dunama zemljišta, a k tomu i kuće, a da zemljište niko ne obrađuje. U Merhaviji ima Narodni Fond tisuće neobrađenog zemljišta. U Ahuzot, koje su prije rata osnovane, trećina zemljišta nije obrađena.

Konferenca za sporazum. Na poziv vlade zasjedala je u Jafi konferenca arapskih i jevrejskih delegata uz sudjelovanje Sokolova, sa svrhom, da vijeća o metodama, kojima bi se uspostavio mir i red u Jafi. Zaključeno je, da će se svim silama nastojati da se održi red.

Položaj u Jafi.

London, 16. maja. (J. C. B.). Prema vijestima Vaad Hacirima nije više narušen mir u Jafi. Jevreji, koji su nastanjeni u miješanim dijelovima grada, otpremljeni su u Tel-Aviv. Ovih dana poduzet će se pomoćna akcija za oštećene. Halucim su za sad sklonjeni i opskrbljeni u šatorima u Tel-Avivu, budući da su njihovi stanovi u Jafi uništeni. Arapska policija još nije razoružana. Mr Harpy Sacher i Captain Hores Samuel (nekadanji časnik jevrejske legije) odaslani su u posebnoj misiji, da zastupaju jevrejske interese.

Prvo morsko kupalište prednje Azije. Gradsko poglavarstvo jevrejskog grada Tel-Aviv-a kraj Jafe steklo je od palestinske vlade koncesiju za osnutak morskih kupališta. To će biti moderno kupalište Prednje Azije. Treba da se investira veliki kapital u ovo poduzeće, koje bi se moglo razviti do jednog kupališnog središta velikog stila.

Engleski biskup u Jeruzalimu kod nadrabinata. Engleski biskup u Jeruzalimu posjetio je nadrabinu jerusalemske Kuk-a i Jakob Meir-a. Rabin Kuk informirao je nadbiskupa o cionističkim namjerama. Biskup izrazio je svoje zadovoljstvo radi konsolidacije nadrabinata u Jeruzalimu, a zahvalio je za tumačenja.

Put dr. Ruppina u Evropu. Dr. Ar Rupp in, član cionističke komisije, za putio se 1. juna u Evropu, te će boraviti u Londonu i kasnije sudjelovati na sjednicama Velikog Akcijonog Odbora. Upravu cionističke komisije preuzimlje za to vrijeme dr. Eder.

Veliki govor Sir Herberta Samuela o palestinskoj politici. Povodom rođendana engleskog kralja dao je vrhovni komesar za Palestinu izjavu o budućoj svojoj politici, u kojoj se medju ostalim veli ovo:

„Želim, da nije postignuta harmonija izmedju raznih vjeroispovijesti i rasa u Palestini, koju sam nastojao da podupirem najvećom ozbiljnošću. Razmišljao sam mnogo o tome, koje bi mjere bile najpodesnije da osiguraju tu harmoniju. Hoću još jednom da govorim o nesporazumku, koji vlada u pučanstvu pogledom na izreku u Balfourovoj deklaraciji o izgradnji židovskog narodnog doma u Palestini. Čujem, da se s razne strane govori, da arapsko pučanstvo Palestine ne će nikada pristati na to, da se njegova zemlja, njegova sveta mjesta, te njegovo zemljište njemu oduzme i daje strancima. Da ne će nikada pristati, da se imenuje židovska vlada, koja će vladati nad muhamedanskom i hrišćanskom većinom. Ima ih, te govore, da ne mogu razumjeti, kako je moguće, da britanska vlada, koja je na cijelom svijetu poznata radi svoje pravednosti, može da privoli ovoj politici. Moj je odgovor, da britanska vlada, koja se doista brine prije svega za pravdu, nije nikad pristala na ovakovu politiku, niti će ikada na nju pristati. Nije u tome znamenovanje Balfourove deklaracije. Može biti, da prijevod engleskih izraza u arapskom ne daje točno smisao engleskoga teksta. Te riječi znače, da Židovi, koji su po cijelom svijetu razasuti narod, a čija su srea vazd:

bila upravljena prema Palestini, do vaju mogućnost, da ovdje osnuju sebi domaju, te da mnogi od njih: — unutar po broju i interesima sadašnjeg pučanstva odredjenih granica — dodju u Palestinu, te da svojim sredstvima i prezanjima doprinose k razvitku zemlje na korist svih stanovnika. Ako je potrebno da se poduzmu neke mjere, da se muhamedansko i hrišćansko pučanstvo osvjedoči o provedenju ovih načela u praksi i o tome, da se njihova prava zaštićuju, to će se poprimiti takove mjere. Jer britska vlada, kojoj je povjeren mandat i sreća palestinskog pučanstva, ne će nikad tome pučanstvu nametnuti politiku, koja bi tom pučanstvu mogla dati povoda, da je smatra protivnom njezinim vjerskim, političkim i ekonomskim interesima.

Gledom na useljivanje doista je nužno, da se njegovo proširivanje dovede u tačan odnošaj prema radnim mogućnostima u zemlji, te da to zaposljivanje ima karakter novog i permanentnog rada. Useljivanje obustavit će se, dok se ne stvori pregled o položaju. U Palestinu moći će doći ove osobe: 1. turisti, 2. materijalno nezavisne osobe, 3. obrtnici, 4. rođjaci, koji zavise od osoba, nastanjenih u Palestini i osobe, koje mogu naznačiti tačno svoga poslodavca ili poduzeće, gdje će raditi. Osim toga podijelit će se ograničenom broju osoba, koje su u času objelodanjenja zabrane useljivanja stigle u koju evropsku luku, ili se već nalazile na kojem brodu. Mora se odlučno priznati, da sadašnji uvjeti u Palestini ne dozvoljavaju useljivanje masa. Pobrinut ću se, da pučanstvo Palestine dodje u užu vezu s upravom, koju je uredila mandatna vlast. Pitanje osiguranja slobodnog i autoritativnog izražavanja misli pretresa sad svom ozbiljnošću britska vlada u Londonu. Medjutim sam ja predložio, da se smjesta poduzmu koraci, da se svestrano raspravlja o najvažnijim upravnim pitanjima s odgovornim osobama, koje govore u ime svih slojeva pučanstva. Kad mandat stane na snagu, namjerava britska vlada da imenuje vladu za Palestinu. Interesi nežidovskog pučanstva potpuno su zaštićeni mandatom. Kako sam nedavno izjavio, poduzimaju se koraci, da se provedu izbori u pojedinim municipijama.

Svoj govor završio je vrhovni komesar Sir Herbert Samuel uputom na žalosne događaje u Jafi, te da očekuje još izvještaj istražnog komiteja prije, no što će da izreče svoj sud. Sigurno je, da se ne mogu opravdati zločini kao umorstva, ubijstva i plačkanja. Krivci ovih zločina bit će privedeni zasluženju kazni. Medjutim izrazuje obiteljima ubijenih i ranjenih svoje srdačno saučeeće.

Elektrifikacija Palestine. — Ruthenbergove osnove. U članku „Times“a o današnjim prilikama u Palestini izvješćuje se o Ruthenbergerovu projektu elektrifikacije slijedeće:

O osnovama glede iskorišćivanja vodenih sila Palestine, koje su izrađene od g. Pinhasa Ruthenberga, bivšeg policijskog šefa Kereuskijeve vlade, rusko-židovskog inženjera sa velikom energijom i razborom, može se reći: g. Ru-

thenberg dobio je dozvolu palestinske vlade i potrebna novčana sredstva, da iskoristi rijeku Andžu kod Jafe za vrtove narandža židovske kolonije Petah Tikva, za električno rasvijetljenje Jafe i Tel Aviva i za druge potrebne svrhe. Jedino nije još ustanovljeno, kako će da sudjeluju interesovane općine kod ostvarenja osnove. Od većeg je značenja medjutim osnova za iskorišćenje vodenih snaga Jordana, za koju su osnovu takodjer odobrene tehničke pojedinosti i opće financijska strana od palestinske vlade i njenog tehničkog stručnjaka, Sir John Suella.

Osnova se sastoji iz dva dijela. U prvome se dijelu predlaže gradnja ustava vode (Stauwerk), nazvan Kinerelnasip, i to na južnome kraju Galilejskog jezera (hebr. Kineret) kao glavni rezervoar centrale za Jordan, koja bi se imala podići u blizini Jisr-el Mejami. Uzima se, da će se odatle moći dobiti 100 milijuna kilovata godišnje. Ova će se snaga upotrebiti za sisanje vode, za industrijske potrebe, za električne potrebe rasvijetljenja i grijanja, a možda i za elektrifikaciju željeznica. Nadalje će se izgraditi kanal, koji će se protezati podno humlja zapadno od Jordandoline. Ako će dopustiti sredstva, izgradit će se kanal i na istočnoj strani doline.

Drugi dio osnove obuhvata sušenje močvara oko jezera Hule, koja su legla malarije i sustavno natapanje dobivenih 50.000 jutara, kao i konstrukcija postaje za proizvodnju snage iskorišćenjem pada Jordana izmedju oba jezera (gotovo 700 stopa u manje od 16 milja).

Oživotvori li se ova osnova, spasti će uslijed toga razina Mrtvog mora i oslobodit će se dio njegova korita, a time će se, kako se nadaju, dobiti raznih kemikalija u znatnim množinama. Na prigovor, da bi hodočasnici bili neugodno iznenadjeni velikim gubitkom Jordana na vodi, odvratio je g. Ruthenberg, da bi se dalo udesiti, da se pusti voda u prijašnji tok za kratko vrijeme hodočašćenja. Onima, koji sumnjaju u to, da li su Židovi u stanju da rade u tropskoj dolini Jordana, dokazuje Ruthenberg, da se dio doline kod Beizana vrlo uspješno obradjuje od Židova.

Druge su osnove za navodjenje i izrabljivanje sila u pripremi. Kako iskorišćivanje Litanijske za natapanje Galileje, navodnjenje istočnog kraja Jordanove doline rezervoarima, koje će se podići na Jarmuk rijeci i u Vadi Cerka, čija je izvedba medjutim zavisna o budućem političkom razvitku, o kome se ništa sigurna ne da reći.

G. Ruthenberg predlaže, da se kod ovih novih radnja zaposle halucim, koje treba organizovati u kooperativnim radnim grupama pod vodstvom evropskih i američkih instruktora, i podupirati radničkom bankom. Ujedno predlaže, da se dade i Arapima prilike, da se iskoriste njegovim planovima. Ruthenberg drži, da će uspjeh ovih osnova doprinijeti uspostavi prijateljskih odnošaja izmedju Židova i Arapa. Velik dio potrebnoga kapitala već je dobio. Medjutim se i cionistička organizacija trsi, da nasmogne veliki temeljni fond u kolonizacijske i razvojne svrhe.

Palestinski porezni sistem. Izvjestitelj »Vossische Zeitung« piše u članku o prvom mirovnom budžetu glede poreznog sustava Palestine slijedeće:

Etat završuje prihodom od 2,214.047 eg. funti šterlinga prema 2,286.332 eg. funti šterlinga izdatka. Prihod namiču željeznica, pošta (zajedno preko 960.000 eg. funti) i porezni dohoci: carina, pristojbe i gospodarski tereti. Kako još nisu ukinuti stari otomanski zakoni na polju poreza, ostaju stare zaostale naredbe na snazi: trgovina, obrt, industrija, jedva se opterećuje, premda od mjeseca do mjeseca rastu. Gospodarstvo, na koje je islamski zakonodavac jedino mogao da misli, mora da trpi, ono plaća od bruto — a ne od neto — dohodaka. Troškovi se produkcije prema tome još uvećavaju. Za pravedno opozivanje manjkaju još svi psihološki uvjeti. Zamišljeni porez po glavi našao je izlaz. U glavnome se osjećaju porezi pod engleskom pripravom mnogo više: otomanski zakon sada se istom pravom izvršuje. Summum jus, summa injuria. Distanca između obrtnika, slobodnih poreza i izrabljenih seljaka postaje na taj način sve većom.

Izvoz i uvoz u Palestini u martu. Ukupni izvoz Palestine iznašao je u martu 581.000 egip. funti, po tome za 48.000 funti više nego u martu prošle godine. Ukupni uvoz iznašao je 109.000 prema 114.000 egip. funti u martu prošle godine. Na čelu zemalja, koje su izvozile, stoji Engleska sa 251.000, Egip sa 56.000, Amerika sa 26.000, Francuska sa 25.000, Italija sa 17.000, Holandija sa 15.000, Japan sa 10.000 egip. funti šterlinga. Glavna uvozna dobra bila su ugljen, pamučna roba, šećer, riža i građevno drvo.

Iz Jugoslavije

Izborni reglaman za XII. cionistički kongres

Egzekutiva svjetske cionističke organizacije razaslala je za izbore k XII. kongresu ovaj reglaman:

1. Aktivno i pasivno izbornopravo.

Čl. I. Svaki član organizacije postigne sa 18. godinom aktivno i sa 24. godinom pasivno pravo izbora za kongres (§ 24. organizacionog statuta).

(Primjedba: Član organizacije jest prema organizacionom statutu svaki Židov, koji priznaje cionistički program i plaća šekel.)

2. Broj plaćalaca šekela, koji biraju jednog delegata.

Čl. II. Svaki zemaljski savez sa najmanje 1000 plaćalaca šekela ima pravo na jednog delegata. Zemaljski savezi sa manje od 1000 plaćalaca šekela imaju pravo da se s drugim ili s više drugih zemaljskih saveza slože u jednu izbornu grupu, da postignu potreban broj plaćalaca šekela. (Zaključak godišnje konferencije 1920.) Predlozi za složenje s drugim zemaljskim savezima u izbornu grupu imaju se predati egzekutivi najkasnije do 10. juna, inače će egzekutiva postupati po vlastitoj uvidjavnosti.

Čl. III. Broj delegata, koji otpada na svaki zemaljski ili posebni savez, ustanovit će se na ovaj način:

1. za prvu hiljadu plaćalaca šekela biraju jednog delegata;

2. za drugu hiljadu plaćalaca šekela biraju takodjer jednog delegata;

3. za ostatak plaćalaca šekela, ustanovit će egzekutiva izbornu kvotu, t. j. onaj broj plaćalaca šekela, na koji otpada jedan delegat;

4. eventualni suvišak od 500 plaćalaca šekela i više iznad temeljnih brojeva naznačenih pod 1., 2. i 3., daje pravo na daljnijega delegata. Suvišak manji od 500 plaćalaca šekela ne će se uzeti u obzir.

(Primjedba: Prema broju biraju: 1000—1499 plaćalaca šekela 1 delegata; 1500—2499 plaćalaca šekela 2 delegata; 2500 i više plaćalaca šekela 3 i više delegata, prema ustavama slijedećih članova IV. i V.)

Čl. IV. Kao podloga za ustanovljenje izborne kvote služiti će ustanova, prema kojoj se ukupni broj delegata za kongres određuje sa 350 do 400. (Zaključak god. konf. 1920.)

Čl. V. Odlučan za ustanovljenje izborne kvote jest broj predanih šekalim za godinu 5681., koji je unišao i uplaćen kod egzekutive do 31. maja 1921.

(Primjedba k čl. IV. i V.: Uzmimo primjerice, da obračun dne 31. maja pokazuje sveukupni broj od 500.000 šekalim, i to:

a) od 10 saveza i izbornih grupa, koji su prodali više od 1000 šekalim, te

b) od 35 zemaljskih i posebnih saveza, koji su prodali više od 2000 šekalim.

Ovo će se obračunati ovako:

a) onih 10 saveza dobit će po jednog delegata, t. j. za 10.000 šekela 10 delegata;

b) onih 35 saveza dobit će za prve dvije hiljade po dva delegata, t. j. za 70.000 šekalim 70 delegata, prema tome otpadaju prvo na 80.000 šekalim 80 delegata. Preostaju dakle za obračun još 20.000 šekalim (t. j. 500.000 manje ovih prvih 80.000). Uzmimo, da bude u okviru čl. IV. zaključeno, da iznaša sveukupni broj delegata 360. Po odbitku jur obračunanih 80 mandata imaju se dakle još podijeliti 280 mandata. — 420.000 dijeljeno sa 280 daje 1500. Ovaj broj (1500) nazivamo izbornom kvotom, koja služi kao podloga za izračunavanje broja delegata, koji otpada na svaki savez. Prema tome bi biralo u suponiranom slučaju: 1000—1499 plaćalaca šekela 1 delegata, 1500—2499 2 del., 2500—3999 3 del., 4000—5499 4 del., 5500—6999 5 del., 7000—8499 6 del., 8500—9999 7 del., 10.000—11.499 8 del. itd.

Ovaj je obračun dakako samo suponiran i ima samo da služi kao ilustracija, a konačni obračun obraditi će se dakako prema broju faktično prodanih šekalim i bit će stoga mnogo kompićiraniji.)

Čl. VI. Egzekutiva će odmah iza obavljenog obračuna unišiti šekalim ustanoviti i proglasiti i izbornu kvotu i broj delegata, koji otpada na svaki zemaljski i posebni savez (odnosno izbornu grupu u smislu čl. II.).

3. Način izbora.

Čl. VII. Izbor je delegata za kongres neposredan (direktan) i tajan (§ 28. org. statuta). Egzekutiva je opravdana, da pripusti od toga iznimke u slučaju potrebe, a na predlog glavnih izbornih komisija, koje se imaju ustrojiti prema čl. XIV. i XV. (Zaključak god. konf. 1920.)

Glavne izborne komisije, koje traže ovakovu iznimku, imaju to odmah saopćiti egzekutivi uz obrazloženje.

Čl. VIII. Izbori za kongres imaju se po mogućnosti obavljati prema proporcionalnom izbornom redu. Odluka o tome prepušta se glavnim izbornim komisijama.

(Primjedba: Proporcionalni izborni red ne bi se za sada dao svuda obligatorno provesti. Odluka o tome mora se ovaj puta prepustiti savezima. Ali pošto zaključak godišnje konferencije 1920. o uvadjanju proporcionalnog izbornog reda ima svrhu, da dodju do riječi i manjine, koje postoje u nekim savezima, odlučila je egzekutiva, da se osnuju glavne izborne komisije, u kojima imaju sudjelovati i manjine, tako da njima bude osiguran dovoljan utjecaj na određivanje izbornog reda i provedbu izbora; vidi čl. XIV. i XV.)

Čl. IX. Glavna izborna komisija odredit će izborni red, po kojemu će se birati za ovogodišnji kongres u području dotičnog saveza (odnosno izborne grupe), te će proglasiti u okviru ovoga izbornog reglamana instrukcije za provedbu izbora. Izborni red, što ga je zaključila glavna izborna komisija, imade se prije izbora priopćiti egzekutivi.

Čl. X. Tamo, gdje budu provadjani izbori u više izbornih okruga, imade glavna izborna komisija te okruge odrediti po mogućnosti tako, da na jednog delegata otpada po prilici jedan te isti broj plaćalaca šekela, te ima pri određivanju okruga po mogućnosti uzeti u obzir želju plaćalaca šekela.

(Primjedba: Ovaj propis neka ilustruje slijedeći primjer u stavku primjera suponovanog u primjedbi k čl. IV. i V., da izborna kvota iznaša 1500. U tom bi slučaju savez od 4800 plaćalaca šekela imao pravo na 4 delegata i to: za prvu 1000 plaćalaca šekela 1 delegata, za drugu 1000 1 del., za daljnjih 1500 1 delegata, za daljnjih 1300 (t. j. preko 500) 1 del., ukupno 4 delegata. Ako budu stvorena u tom savezu 4 izborna okruga, imao bi svaki okrug da broji 1200 plaćalaca šekela.)

Čl. XI. Glavna izborna komisija imade shodno odrediti, da bude spriječeno, da bi jedan te isti izbornik vršio po više puta izbornopravo (§ 25. org. stat.).

(Nastavit će se.)

Iz Palestinskog Ureda

Halucfarma »Geula« u Mostaru. Inicijativom zaslužnog sumišljenika D. Koena, člana pal. komisije u Mostaru, organizovana je u Sarajevu prodaja

vrtljarskih proizvoda naše mostarske farme. Izgledi za prirodu su veoma povoljni, tako da se možemo nadati i materijalnom uspjehu.

Odlazak prvog transporta iz Jugoslavije u Palestinu. Prvi naši halucim (14) i halucot (3), koji su se uputili u poljoprivredni rad u Bjeljini (grupa »Haavoda«) i u Vilovu (grupa »Herut«) trebali su da otputuju 12. maja u Trst i onda 15. maja sa parobrodom »Carniolia« u Jafu. Kako smo u zadnji čas prije njihovog odlaska iz Zagreba brzojavno bili obavješteni o privremenoj zabrani imigracije u Palestinu, morao je transport zaostati, te ovi halucim i halucot rade dalje na gospodarstvu Jankomir kraj Zagreba, dok ne bude zabrana dignuta.

Haluc-grupa »Herut« u Vilovu. Nakon odlaska prvih četiri halucim iz Vilova, koji su bili izobraženi na posjedu sumišlj. dra Grossmanna u Vilovu kraj Titela (Vojvodina), primio je dr. Grossmann ponovno šest halucim na izobrazbu pod najpovoljnijim uvjetima. Izobrazba ovih halucim biti će bez sumnje vrsna kao i ona prve četvorice. Obrazovanje ovih halucim, i praktičnu i teoretsku, rukovodi sa rijetkim razumijevanjem i osobito velikom ljubavi dr. Grossmann sam, a upućuje ih u poljoprivredu i vrtljarstvo, u mlijekarstvo i peradarstvo i dapače u gradnju glinenih kuća, što je za naseljenike u Palestini od osobite važnosti.

Zabrana imigracije u Palestinu. Egzekutiva cijon. org. u Londonu dobila je oficijelnu obavjest, da je zabrana imigracije u Palestinu samo privremena.

Sjednica Akcionog Komiteja i saziv XII. kongresa. Cijonistički centralni biro javlja S. C. J. iz Londona, da je

sjednica akcionog komiteja sazvana za 10. jula u Prag i XII. kongres za 1. septembra u Karlové Vary.

Skupština cjelokupne sarajevske žid. omladine. U srijedu 1. juna održana je u »Žid. domu« velika omladinska skupština, koja je tim važnija i značajnija, što će se ovogodišnji omladinski slet održati u Sarajevu. Skupštinu otvorila je potpredsjednica Saveza oml. udruženja gdjica. Klarica Altarac, te je biranim riječima pozdravila omladinu, koja se u ogromnom broju odazvala pozivu. Predaje riječ glavnom referentu stud. iur. Josipu Weszelu, odborniku »Judeje«, koji je rječito u lijepom govoru iznio čitav niz misli; raščistio je mnoga pitanja omladine i iznio strogom realnošću sadašnji prividni zastoj rada. — Treba nastojati, da potreba čvrste veze između židovske omladine cijele države, ovakav savez žid. oml. društava, postaje dio umnog i čuvstvenog života našeg čovjeka, jer naš najbliži cilj da nije samo površna popularnost, već unutrašnja, duševna. — Spomenuo je ideju jednog osobito istaknutog prijatelja žid. omladine o »Zboru intelektualaca«, kojemu treba da omladina pristupi i potkrijepio je tu tvrdnju riječima biblije (kao i na mnogim drugim mjestima) »hen am levadat pišton«. Pobijao je oštrinu riječima materijalizam današnje omladine na temelju primjera, koji je taktično iznio, jer nije istina, da nije bilo istorije, da je nema i da je više ne će biti, jer nije istina, da postoji samo jedno mi, a sve drugo ne«. U talmudu se kaže: lo natenu divre hajamim ela lehidareš. — Vrlo uvjerljivo zaodjenuo je čitavu materiju u ruho omladinskog sljeta, na kojem treba otvoreno i jasno progovoriti

o svim tim pitanjima. Jer svrha oml. sletova nije parada, nego prikazivanje zbilje, ne samoobmana, nego samopri-znanje«. Čitavom referatu imali bi jedino prigovoriti, da je previsok i predubok za naše prilike, ali je referat ipak znao živim i popularnim prikazivanjem stvari napinjati interes prisutnih do zadnje riječi.

Slijedi lijepi referat gdjice. Klarice Eškenazy, koja je prikazivala djelovanje djevojačkog udruženja uoči sleta, te apelira na sve djevojke da se pri pripremi stavljaju pri svakom radu na raspolaganje.

Iur. Mavro Grossinger prikazao je i zaokružio svojim govorom svrhu i zadaće oml. sleta, koju nosi ističući, da se radi o dostojanstvu i časti sarajevske žid. omladine, koja je već jednom — prije 11 godina — prigodom kongresa akademičara i abiturijenata dokazala svoju dobru volju.

Oduševljenje sakupljene omladine jamči, da će i sarajevska omladina biti na mjestu i bratski dočekati svoje goste, braću i sestre, a tok skupštine služi na čast sar. žid. omladini!

Pripreme za oml. slet u Sarajevu su u punom toku.

In.

Doznaka sjedala u zagrebačkom hramu. Od predstojništva židovske bogoštovne općine primili smo ovaj dopis: Zagrebačka izraelitska bogoštovna općina kani provesti obnovu hrama.

Po toj bi se obnovi dobio veći broj raspoloživih novih sjedala u muškom i ženskom odjeljenju.

Reflektanti, koji žele, da im se doznači sjedalo, pozivaju se, da podnesu općinskoj pisarni pismenu prijavu.

Doznaku odredit će općinska pisarna. **Predsjedništvo izr. bogošt. općine u Zagrebu**

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda Keren kajemet lejIsrael) za Jugoslaviju.

Iskaz darova br. 10. od 18. do 30. maja 1921.

OPĆI DAROVI

Zenica: Mario Atijas 200.—, Raši Atijas 100.—, Liebling 100.—, Rafael Atijas 40.—	440.—
Beograd: Na svatovima sabrano: kod Rašele Manojlović — Avram Majer 1060.— Beje Bencijon — Hajim Bencijon 2264.—, Ela Pinto — Moric Grünberg 1160.— N. N. 304.— 4788.—	
Bjelovar: A. Ländler 100.—, dr. Milhofer 60.—	160.—
Zagreb: G. Fischer umj. brzojava svadbi Stauber — Hahn i Hahn — Daloš 60.— Prig. beritmila Gideona Szemnitzza daruje prof. A. Szemnitz 20.—, Mirko Singer 20.— Artur Blau 200.—	300.—
Koprivnica: U kući Vlado Fischera sabr. prig. Beritmila 360.— za iznajmljene prozore kod Katice Grünberger sabrano 350.—, Sam. Pollak prig. Beritmila u kući Jos. Schwarzza 200.— Sida Hirschler za sretan događaj 50.— Oklada Š. Reich — Š. Pollak 50.— Tinka i Šandor Weiss 50.—, Drag. Hahn kod kartanja 20.—	1080.—
Mostar: Mirjam Danon i Estera Kohen sabrale	314.40
	7082.40

SAMOOPREZOVANJE

Zenica: Samuel Papo 50.— J. Montilja 20.— Sam. Trinki 20.—, Milo Pesach 40.—, Levi Šandor 20.—, K. Artur 30.—, Benjamin Pinto 20.—	200.—
Mostar: Mirjama Koen poslala	3000.—
	3200.—

ŠKRABICE:

Zagreb: Ljud. Lion 55.— Steiner naslj. 72.20 Jul. Kolman 6.—, P. Betlheim 684.—, Drag. Uhlmann 57.—, Engelsrath 20.— Adolf Licht 61.—, Drag. Hirschl 138.—, Hinko Herzer 30.—, dr. H. Jacobi 141.—, Franjica Singer 33.—, Hinko Spiegel 56.—, F. Rosenbaum 56.—, J. Spitzer 4.—	1413.20
Koprivnica: H. Mayer 50.— S. Hirschl 46.— Ž. Rosenberg 42.—, Š. Singer 40.— F. Hirschl 35.—, D. Kolman 33.—, J. Hirschler ml. 28.—, A. Reich 26.—, T. Löbl 20.—, Fuchs L. 14.—, M. Schyer 13.—, Grünwald i Wurzbürger 12.—, J. Grünberger 12.—, V. Grünwald 8.—, Zora Schwarz 7.—, M. Pereza 6.—, A. Scheyer 4.—, G. Hirschl 2.—, D. Deutsch 2.—	400.—
Mostar: Mirjam Koen poslala	51.60
	1864.80

MASLINE.

Bjelovar: Prig. kućne zabave kod dra. Gottlieba sabrano n. i. i gaj dr. A. Lichta	360.—
Zagreb: Jos. Wachs — u vrt Elle 25.— Irena Büchler u gaj Štefe 50.—	75.—
	435.—

DAROVI KOD TORE.

Zenica: Artur Kraus 60.— Jos. Schönwald 30.—	90.—
Beograd: Nisim Bernaroja 200.—, Jos. Benvenisti 200.—, Moric Ruben 80.—	480.—
	570.—

UČINJENE USLUGE.

Zagreb: Dr. G. Kraus umj. honorara dru. Lichtu 120.—, Mila Müller dru. Steinu 40.—, dr. Ferdinand Lustig dru. Lichtu 200.—	360.—
Beograd: M. Singer	60.—
	420.—

OBNOVA PALESTINE.

Brčko: Menahem Montilja 60.—, Haim Salom 50.—, M. Montilja 40.—, M. Levi 20.—, Ž. Finzi 20.— Prig. zevet abat kćerke H. Saloma daruju: Avram D. Levi 100.—, M. Brandeis 100.—, A. Papo 40.—, E. Montilja 50.—, Erna H. Pinto 40.—, N. Taler 50.—, M. J. Montilja 50.—, Mošo Levi 40.—, Jak. Finzi 40.—, svega 700.— Leon Kattan poslao još 10. I. 2600.—	3300.—
--	--------

OBITELJSKA DAR. KNJIGA.

Zagreb: Kod svatova Jakab — Schillinger sabr. 710.—, prig. Barmicva Jul. Krausa sabr. 200.—	910.—
---	-------

PREGLED.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	K 5058.20
iz Bosne i Hercegovine	K 7396.—
iz Srbije	K 5328.—
	Ukupno K 17,782.20

Od 1. I. do 30. V. 1921. unišlo je sveukupno K 540.363.16

VREĆE od papi-
ra i jute
I-A TUTKALO
iz kostiju, prodaje se najjeftinije
Krpe, kosti i rogove
kupujemo na veliko
Adolf Krauss stariji, Osijek

Telefon 24

25

Asbestni skrijevac

cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverze
i sav gradjevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za
promet gradjevnim, i
tehničkim materijalom
ZAGREB—Trenkova ulica br. 6
Telefon 11-27 Brzojevi „Gradivo“

TAPETARSKA RADIONA
JAKOB SINGER ZAGREB
ILICA 67 ILICA 67

preporuča skladište gotovih klupskih,
uredskih i salonskih garnitura, te fo-
telje za rastvoriti, otomane raznih
oblika i prevlake, zatim divana, stru-
njače i stolčiće ... Izradjuje solidno i
jeftino popravke i preuredjivanja ...
Dosta je dopisnica, dodjem u kuću.

Židovska trgovačka i obrtna banka d. d.

♥ ♥ TUZLA ♥ ♥

Traži se vrsna sila

sa višegodišnjom bankovnom praksom, vješta knjigovodstvom, te
srpsko-hrvatskom i njemačkom dopisivanju, sposobna voditi
robno odijeljenje

Vunene tkanine
Platnena roba
Švajcarski voili
i batisti

M. BAUER

Tekstilna roba na veliko
Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39
Uzorke šaljem po želji

UPLATITE ODMAH ŠEKEL!

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE I KOLONIJALU UZ
JEFTINE CIJENE NUDJA TVRKA
J. DRAGONER
ZAGREB -- ZRINJEVAC BROJ 15

Na veliko! Na veliko!

Natječaj

Kod izraelitičke bogoštovne
općine u Vršcu (Vojvodina)
imade se popuniti mjesto

nadrabina

Natjecatelj mora da je apsol-
virao rabinski seminar, da je pot-
puño vješt Hatari i da znade
hrvatsko-srpski jezik.

Ponude se imadu upraviti na
predstojništvo do 20. juna 1921.

Temeljna plaća iznaša 42.000 K,
besplatan stan i svjetlo. Nadalje
imade izabrani pravo na državnu
potporu od 6.000 K godišnje, te
plaću za vjeronauk.

Putni troškovi nadoknaditi će
se samo onima, koji će biti po-
zvani na pokus.

Vršac, 29. maja 1921.

Dr. Maksimilijan Rosenberg
predstojnik

PAPIRA

pisaćeg i risaćeg pribora

za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz brzu,
točnu i solidnu podvorbu, može se dobiti kod

„MERKUR“

D. D.

veletrgovina i Konfekcija papira

Telefon 17-95 **ZAGREB** Ilica br. 31

Brzojavni naslov: PAPMERKUR

Podružnica: Beograd, Kralja Petra ulica 70

Tražite cijeniK badava

TISKARA „MERKUR“

D. D.

Trgovačke tiskanice;
listovne papire, fakture,
memorandume, dostav-
nice, naručbenice, trgo-
vačke knjige, depisnice,
kuverte, dionice i t. d.
Sve tiskanice za banke,
zadruga, udruge, štedi-
onice i slična poduzeća.
Štampanje knjiga i časo-
pisa, brošura i letaka,
kalendara, prošpekata,
cijenika, pravila i t. d.
Posjetnice, adresne Karte
zaručne i vjenčane obja-
ve itd. Pozivi na zabave
ulaznice, programi, ša-
ljive pošte, objave, iskaz-
nice. Plakati u svim
veličinama. Naručene
tiskanice u blokevima
ili u tvrdom uvezu izra-
djuju se u vlastitoj knji-
govežnici. Naručbe
obavljaju se brzo i točno

ZAGREB
ILICA BROJ 35.
TELEFON 23—75.

IV. emisija dionica.

Sarajevo, 12. aprila 1921.

POZIV NA SUBSKRIPCIJU

Izvršujući djelomično zaključak IV. izvanredne glavne skupštine dioničara Židovske banke za Bosnu i Hercegovinu d. d. u Sarajevu obdržavane dne 23. juna 1920. raspisuje ovime potpisano ravnateljstvo povišenje dioničarske glavnice društva

od K 6,000.000.— za K 8,000.000.— na K 14,000.000.—

izdavajući 80.000 komada novih dionica po K 100.— nominalne vrijednosti.

Dionice IV. emisije glasiti će na donosioca (au porteur) a svakih 30 komada dionica imadu u smislu § 28. društvenih pravila jedan glas.

Ravnateljstvo smatra svojom dužnošću upozoriti već sada dosadašnju gospodu dioničare, da se kod ove emisije opcijom i novim upisom što izdašnije koriste, pošto se kod idućih subskripcija naših dionica neće moći više pružiti tako povoljan kurs i razmjera za opciju.

Tih 80.000 komada novih dionica stavlja ravnateljstvo na

JAVNU SUBSKRIPCIJU

uz slijedeće uvjete:

1. Dosadašnjim dioničarima pripada pravo prvenstva (opcije) tako, da na svaku jednu staru dionicu upiše po jednu novu uz cijenu od K 145.— po dionici.

2. Dosadašnji dioničari mogu i preko prava opcije da upišu dionice IV. emisije uz cijenu od K 155.— po dionici.

3. Ostatak neoptiranih i od dosadašnjih dioničara na novo neupisanih dionica izlažu se javnoj prodaji, te se mogu upisati uz cijenu od K 165.— po dionici.

4. Pravo razdiobe (reparticije) dionica pridržaje si ravnateljstvo, te će dionice dodijeliti odmah nakon izminuća upisnog roka, izlučivši najprije optirane dionice.

Za slučaj, da upisatelju bude prigodom razdiobe dodjeljeno manje dionica nego li je upisao, to će mu se uplaćen višak odmah nakon razdiobe u gotovom povratiti.

Ravnateljstvo preuzima obavezu za potpuni uspjeh nove emisije.

5. Dionice IV. emisije imadu se pri upisu od jednom potpuno isplatiti.

6. Dionice IV. emisija učestvuju u dobitku počam od 1. jula 1921.

7. **Upis i uplata počima 1. maja 1921. i traje do uključivo 30. juna 1921.**

8. Suvišak koji se uplati preko nominalne vrijednosti dionica, po odbitku svih troškova i pristojba ove nove emisije idu u rezervni fond banke.

9. U svrhu izvršenja prava opcije imadu se dionice III. emisije — na kojima će se izvršeno pravo opcije naznačiti — na društvenoj blagajni položiti. Pošto dionice I. i II. emisije glase na ime, to će se izvršeno pravo opcije za I. i II. emisiju u knjizi dioničara predbilježiti.

10. Dioničari, koji ne vrše svoje pravo opcije u smislu tačke 1, 5 i 7 gube pravo opcije.

11. Na položene uplate izdati će se privremene potvrde, a uz povratak tih potvrda izdati će se u svoje vrijeme stalne dionice.

12. Upisi, uplate i plog dionica III. emisije imade da uslijedi na našoj blagajni u Sarajevu ili kod filijala u Derventi i Subotici, te kod Francusko-Srpske Banke u Beogradu i Centralne Banke d. d. u Zagrebu.

Ravnateljstvo Židovske Banke za Bosnu i Hercegovinu
(Dioničarsko Društvo) u Sarajevu

**Instalacioni
ured**

za uvadjanje električnih centrala, električne rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiburger
Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5

Tapetarska dekorativna radiona i skladište tapetiranog pokućstva

Albert Schwarzenberg
Zagreb, Frankopanska ulica 1

Preporuča svoje skladište klubgarnitura, otomana, divana, matraci i t. d. Sve uz najniže dnevne cijene. Dajujske narudžbe obavljaju se najkulantnije.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremoćivih ponjava

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzojavni naslov:
BrodbankaTelefon: { ravnateljstvo 8-78
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000.—

Dionička glavnica K 50,000.000.—

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000.—

Podružnice: Oslijek, Djakovo

Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRAG.